

RIISIPERE LASTEAIA

ÕPPEKAVA

Riisipere
2023

Sisukord

ÜLDANDMED	4
Õppekava koostamise põhimõtted.....	4
1.1. Lasteaia ajaloost	4
1.2. Lasteasutuse liik ja eripära	4
1.3. Lasteaia missioon, visioon ja põhiväärtused	5
2. ÕPPEKAVA ÜLDOSA	6
2.1. Lasteaia õppe – ja kasvatustegevuse eesmärgid	6
2.1.1. Ülesanded eesmärkide täitmiseks.....	6
2.1.2. Lasteaia õppe – ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted.....	6
2.3.3. Rühma õppe – ja kasvatustegevuse kavandamine	8
2.4. Lapse eeldatavad üldoskused	10
2.4.1. Mänguoskused.....	10
2.4.2. Tunnetus – ja õpioskused	12
2.4.3. Sotsiaalsed oskused	15
2.4.4. Enesekohased oskused.....	16
2.5. Õppe- ja kasvatustegevuse sisu ja lõimivad tegevused	17
2.5.1. Valdkond – Mina ja keskkond.....	17
2.5.1.1. Õpisisu.....	17
2.5.1.2. Lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti	20
2.5.2. Valdkond – Keel ja kõne	26
2.5.2.1. Õpisisu.....	26
2.5.2.2. Lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti	26
2.5.3. Valdkond – Matemaatika	30
2.5.3.1. Õpisisu.....	30
2.5.3.2. Lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti	30
2.5.4. Valdkond – Kunst.....	32
2.5.4.1. Õpisisu.....	32
2.5.4.2. Lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti	32
2.5.5. Valdkond – Muusika	35
2.5.5.1. Õpisisu.....	35
2.5.5.2. Lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti	35
2.5.6. Valdkond – Liikumine.....	37
2.5.6.2. Lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti	37

2.5.7. Valdkond – Eesti keel kui teine keel	39
2.5.7.1. Õpisisu.....	39
2.5.7.2. Lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti	39
3. LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMINE JA HINDAMINE	41
3.1. Lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted ja korraldus	41
3.2. Kooliks ettevalmistus	42
4. ERIVAJADUSTEGA LAPSE ARENGU TOETAMINE.....	44
5. KOOSTÖÖ LASTEVANEMATEGA	48
6. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD	49

Õppekava koostamise põhimõtted

Käesolev õppekava on koostatud õppe- ja kasvatustöö läbiviimiseks Riisipere Lasteaias. Õppekava koostamisel on lähtutud Eesti Vabariigi ja kohaliku omavalitsuse poolt vastu võetud õigusaktidest. Lasteaia õppekava koostamisest ja arendamisest võtavad osa lasteaia pedagoogid, kaasates lapsevanemaid. Lasteaia õppekava kinnitab direktor pedagoogilise nõukogu ettepanekul, kuulates ära hoolekogu arvamuse.

1.1. Lasteaia ajaloost

Riisipere Lasteaed asutati 1959. aastal Munalaskmes, nimetusega Keila Maaparandusjaama Lasteaed. Lasteaia ruumideks sai Harju-Risti kirikumõisast kohale toodud hoone, mis algselt oli mõeldud sööklaks ja kaupluseks, millest hiljem sai Munalaskme hooldekodu. Lasteaed oli ööpäevane, 25 kohaline.

1962. aasta septembrikuust viidi asutus üle Riisipere Sovhoosi alluvusse, nimetusega Riisipere Sovhoosi Lastepäevakodu. Ööpäevases lasteaias oli lasteaiakohti 25 ja ametikohti 10. Ruumide ümberehitusega laiendati lasteaed 40-kohaliseks. Tegutses 1 aia- ja 1 sõimerühm, kuid ka sellisena ei mahutanud ikka kõiki soovijaid.

4. aprillil 1979. aastal toodi lapsed üle praegusesse lasteaiahoonesse Riisipere alevikus.

Hoone planeeriti 280-le lapsele. Sügisel, 1980.a kasvas rühmade arv 6-le (2 sõime-ja 4 aiarühma). Alates 2014.a tegutseb lasteaias 4 rühma.

2021. aasta sügisest kolis lasteaed uude 4- rühmalisse hoonesse. Lasteaia maja on ühendatud Riisipere Halduskeskuse ja -kultuurimajaga. Samas majas asub ka raamatukogu, noortekeskus, jõusaal ja savituba.

1.2. Lasteasutuse liik ja eripära

Riisipere Lasteaed (edaspidi lasteaed) on positiivne, rõõmsameelne ja avatud, koostööd ning perekonda toetav koolieelne haridusasutus. Lasteaed asub Riisipere alevikus, Saue vallas, Harju maakonnas. Lasteaed on avatud tööpäevadel kella 6.45-18.45. Lasteaias töötab 4 rühma. Kuna Riisipere Lasteaias on lasteaiaealiste vanusegruppe kuus, on nelja rühmaga väikeses lasteaias erivanuselised rühmad paratamatu valik ja lapsed võivad erinevatel aastatel liikuda ühest rühmast teise.

Lasteaed rakendab „Kiusamisest vaba“ metoodikat. Lasteaia nelja rühma lastega töötab 8 rühmaõpetajat, muusika- ja liikumisõpetaja, 4 õpetaja abi, abiõpetaja, logopeed ja direktor.

Logopeed tegeleb laste kõne raviga ja lastevanemate nõustamisega. Lasteaias pakub nõustamisteenust Saue valla psühholoog, sotsiaalpedagoog ja eripedagoog. Pedagoogid on pika pedagoogilise staažiga ja erialaste töökogemustega. Eesmärkide realiseerimiseks on olemas vajalikud oskused ja teadmised ja võimalused oma töö mitmekesisemaks muutmiseks.

1.3.Lasteaia missioon, visioon ja põhiväärtused

Missioon

Riispere Lasteaed on koht, kus kõigi laste silmad säravad!

Töötame selle nimel, et meie lapsed oleksid õnnelikud ja rahulolevad. See on võimalik, kui toetame iga lapse arengut parimal võimalikul viisil, arvestame nende eripärasid ning loome turvalise ja arendava keskkonna.

Väärtused

- **Lapsekesksus** – seame esikohale lapse, tema tugevused, huvid ja eripära ning pakume talle sellest lähtuvat parimat mängu- ja õpikeskkonda.
- **Looduslähendus** – peame tähtsaks looduslähedast ja keskkonnasõbralikku tegutsemist, õuesõpet ning oma ümbruskonna väärtustamist.
- **Kogukondlikkus** – väärtustame oma väikest kogukonda ja koostööd, kohalikku ajaloo- ja kultuuripärandit ning traditsioone.
- **Uuenduslikkus** – toetame kõigi osapoolte õppimist ja arengut ning teadmistepõhiseid uuendusi õppeprotsessis.

Visioon

Meie lasteaed on looduslähedane ja hubane paik, kuhu iga laps tahab rõõmuga tulla.

Arvestame kõigi laste eripärade ja annetega ja märkame ja toetame. Meil on usalduslik koostöö laste, õpetajate, lapsevanemate, vallavalitsuse ja teiste huvigruppidega. Meie töötajad on pühendunud ja pädevad ning kasutavad uuenduslikke meetodeid ja vahendeid. Meie lasteaia õpi- ja mängukeskkond on mõnus nii toas kui õues.

Lasteaia logo:

2. ÕPPEKAVA ÜLDOSA

2.1. Lasteaia õppe – ja kasvatustegevuse eesmärgid

Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteasutuse koostöös.

Laps tuleb toime vastavalt oma vanusele ja arengutasemele igapäevaelu toimingutega ning kogeb eduelamust lõpule viidud tegevustest.

Lähtudes üldeesmärgist on lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks, et laps on õppekava läbimisel:

- saavutanud kooliminekuks vajaliku koolikoolivalmiduse- kehalise, vaimse, sotsiaalse ja emotsionaalse arengu;
- lapsel on kujunenud terviklik ja positiivne minapilt, eetiline käitumine ning algatusvõime, esmased tööharjumused, kehaline aktiivsus ja arusaam tervise hoidmise tähtsusest;
- oskab märgata nähtusi ja muutusi looduses, väärtustab keskkonda hoidvat ja säästvat mõtteviisi;
- lapsel on arenenud mängu-, õpi-, sotsiaalsed ja enesekohased oskused.

2.1.1. Ülesanded eesmärkide täitmiseks

- Luua lapsele arengut soodustav keskkond, tagada turvatunne ja eduelamused ning toetada lapse loomulikku huvi hankida teadmisi ja saada kogemusi ümbritseva elu, looduse ja ühiskonna nähtuste kohta.
- Soodustada lapse kasvamist aktiivseks, vastutus-, otsustus-ja valikuvõimeliseks, oma otsusele ja tunnustatud käitumisnormidele vastavalt käituvaks ning vajadusel oma käitumist korrigeerivaks, teiste suhtes avatuks, teisi arvestavaks, tundlikuks, koostöövalmis inimeseks.
- Toetada last ümbritseva maailma mõistmisel ja tervikliku maailmatunnetuse kujunemisel.
- Toetada ja abistada vanemaid õppe- ja kasvatusküsimuste lahendamisel, vajadusel nõustada neid.
- Teadvustada ja säilitada eesti rahvakombeid (tantsud, laulud, mängud) ja tavasid.

2.1.2. Lasteaia õppe – ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted

Riisipere Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõteteks on:

1. lapse individuaalsuse ja tema arengupotentsiaali arvestamine;

2. lapse tervise hoidmine ja edendamine ning liikumisvajaduse rahuldamine;
3. mängu kui lapse põhitegevuse kaudu mõtlemis-, eneseväljendamis-, koostöö- ja suhtlemisoskuste, empaatiavõime, loovuse ja iseseisvuse arendamine;
4. humaansete ja demokraatlike suhete väärtustamine;
5. lapse arengut ja sotsialiseerumist soodustava keskkonna loomine;
6. lapsele turvatunde, eduelamuste tagamine;
7. üldõpetusliku tööviisi rakendamine;
8. kodu ja lasteaia koostöö;
9. eesti kultuuritraditsioonide väärtustamine ning teiste kultuuride eripära arvestamine.

Õppe- ja kasvatusprotsess toimub lasteaias eesti keeles.

2.1. Lasteaia õppe – ja kasvatustegevuse korraldus

Riispere Lasteaia õppe-kasvatustöö aluseks on riikliku õppekava alusel koostatud asutuse õppekava. Sellest lähtuvalt koostatakse rühmades tegevus- ja päevakava. Päevakava vaadatakse üle igal aastal enne õppeperioodi algust ning kinnitatakse direktori käskkirjaga üheks õppeaastaks. Õppe- ja kasvatustegevuste planeerimise aluseks on rühma päevakava, mis määrab vastavalt laste eale päevarütmi. Päevakava koostamisel on arvestatud õppekava, lasteaia lahtiolekuaega (s.o. kell 6.45- 18.45), laste vanust ja laste individuaalseid vajadusi.

Lasteaia ühisürituste plaani kinnitab pedagoogiline nõukogu kaks korda õppeaastas – septembris ja jaanuaris. Rühma õppe- ja kasvatustegevuste kavandamisel esitatakse kavandatava perioodi (nädal, kuu) eesmärgid, temaatika, õppesisu ja õppetegevused. Õppeaasta kehtib 1.septembrist – 31. augustini ja koosneb järgmistest perioodidest:

- 1) 1.sept.- 1. okt- laste kohanemisperiood:
 - a) õppe- ja kasvatustöö toimub tegevuskava alusel;
 - b) rõhutatakse mängulist tegevust (võimalusel õues);
 - c) toimub laste arengutaseme uurimine ja analüüsimine;
 - d) 1.okt. rühmade tegevuskavade kinnitamine lasteaia direktori poolt;
- 2) 15. sept.- 15.mai - aktiivne õppe-kasvatustöö periood;
- 3) 15. mai – 31. aug. - varemõpitu süvendamise ja kinnistamise periood:
 - a) toimub õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade sisu kordamine;
 - b) võimalusel õuesõppe kasutamine ;
 - c) rõhutatakse mängulist tegevust õues;
 - d) rühmad võivad olla liidetud juunis, augustis;
 - e) kollektiivpuhkus juulis - lasteaed suletud.

Üldhariduskoolide koolivaheaegadel toimub õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade sisu kordamine, peaarh nimetatud perioodil on mängulisel tegevusel rühmatoas ja õues.

2.3.3. Rühma õppe – ja kasvatustegevuse kavandamine

Õppe- ja kasvatustegevuste planeerimise aluseks on rühma päevakava, mis määrab vastavalt laste eale päevarütmi. Päevakava vaadatakse üle igal aastal enne õppeperioodi algust ning kinnitatakse direktori käskkirjaga üheks õppeaastaks.

Lasteaia ühisürituste plaani kinnitab pedagoogiline nõukogu kaks korda õppeaastas – septembris ja jaanuaris.

Rühma õppe- ja kasvatustegevuste kavandamisel esitatakse kavandatava perioodi (nädal, kuu) eesmärgid, temaatika, õppesisu ja õppetegevused.

- õppetegevuste planeerimisel on aluseks lasteaia õppekava, lasteaia põhieesmärk, lasteaiategevuskava;
- õppetegevused toimuvad lõimitud tegevustena läbi mängu;
- muusika- ja liikumistegevusi viivad läbi aineõpetajad
- rakendame õuesõpet (õppekäigud, loodusmatkad, ekskursioonid, tegevused mänguväljakul jms);
- tehakse nii grupi- ja individuaaltööd;
- laste tervist tugevdavad liikumistegevused toimuvad saalis ja õues. Lapsed viibivad õues /õuemäng/ võimalusel 2 x päevas;
- koostöös lasteaia tugispetsialistide, lapse rühmapersonali ja lapsevanemaga toimub

hariduslike erivajaduste varajane märkamine ja lapse individuaalse arengu toetamine.

Õpetajad esitavad nädala (kuu) plaani esmaspäevaks, kuuplaani (järgmise kuu alguseks)

kinnitamiseks direktorile. Nädala (kuu) tegevuskava on kõigis rühmades välja pandud

lastevanematele tutvumiseks. Kõik rühmas läbiviidud õppetegevused kajastab õpetaja

e-rühmapäevikus (Eliisis) . Kõik rühmad on liitunud haridusasutuste tarkvarasüsteemiga Eliis (tegevuskava, rühmapäevik, laste kohalolek, sündmuste kalender, õppetegevuse failid jms).

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel arvestab pedagoog lapse arengutaset, vanust ning lapse huve. Lapse kasvades ja arenedes lähtutakse õppesisu valikul põhimõttest – lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale.

Rühma õppe- ja kasvatustegevus viiakse läbi esteetilises ja turvalises- ning üksi ja/või ühistegevusi võimaldavas keskkonnas.

Õppe- ja kasvatustegevus seostatakse kodukoha inimeste ja loodusega.

Õppetegevused juhinduvad nädalateemast, millega seotakse kõigi valdkondade õppesisu ja tegevused. Tegevuste valikul arvestatakse nii üldoskuste kui ka valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgi, eri valdkondade sisu ja tegevuste lõimimist, tegevusteks vajalikke vahendeid ning pedagoogide, personali ja lastevanemate kaasamist. Teave kavandatud õppe- ja kasvatustegevuste kohta on rühma infostendil, et lapsevanemad oleksid teadlikud eelkõige eesmärkidest ja temaatikast, et aidata kaasa eesmärkide saavutamisele, ent ka (ühis)tegevustest, milles oodatakse vanemate, vanavanemate, õdede, vendade osalemist.

Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad

Käesolevas õppekavas käsitletakse õppe- ja kasvatustegevuse seitset valdkonda:

- 1) mina ja keskkond
- 2) keel ja kõne
- 3) matemaatika
- 4) kujutavad tegevused
- 5) muusika
- 6) liikumine

Lisaks on õppekavasse lisatud valdkond :

- 7) Kombeõpetus ja tunde kasvatus,

mis toetab laste aia väärtuste ja Kiusamisest vabaks projekti väärtuste kujundamist lastes.

Nädala jooksul kasutatakse kõiki tegevusliike integreeritult.

Tegevusliikideks on:

- 1) vaatlemine ja uurimine
- 2) kuulamine ja kõnelemine
- 3) võrdlemine ja arvutamine
- 4) lugemine ja kirjutamine
- 5) kujutavad tegevused
- 6) muusikalised tegevused
- 7) liikumistegevused

Tegevuskordade arv nädalas on:

Valdkond	1-3aastased	3 – 5 aastased	5– 7 aastased
Mina ja keskkond	1-2	1-2	2-3
Keel ja kõne	2-3	3-4	4-5
Matemaatika	1-2	1-2	2-3
Kunst	1-2	2-3	3-4
Muusika	2	2	2

Liikumine	2	2-3	2-3
Tegevuste ajaline kestvus	10 – 15 min.	25 min.	35 min.
Tegevuskordade arv nädalas	9-10	11-15	18-20
Tegevuskordade arv päevas	1-2	2-3	3-4

2.4. Lapse eeldatavad üldoskused

Lasteaia õppekavas eristatakse nelja üldoskuste rühma:

- 1) mänguoskused;
- 2) tunnetus- ja õpioskused;
- 3) sotsiaalsed oskused;
- 4) enesekohased oskused.

Üldoskuste kujunemist toetatakse kõigi õppe- ja kasvatustegevuste kaudu, erinevate valdkondade sisusid lõimides.

2.4.1. Mänguoskused

Mäng on lapse põhitegevus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

2-3a. laps	- mängib mõnda aega koos teistega; - järgib lihtsamaid reegleid - Lapsel hakkab kujunema matkimismäng. Mänguline tegevus on suunatud lapsel endale – ta ise joob tühjast tassist, hiljem sööda nukku. Laps mängib episoodi pereelust. Täiskasvanu ülesandeks on ergutada last – toob mängudesse uusi mänguasju ja loob uusi olukordi – pööranda pühkimine, ajalehe lugemine. Laps jälgendab ümbritsevate inimeste tegevusi – riietumine, söötmine, magama panemine. Lapsel on esikohal tegevused mänguasjadega (arstimängus kuuldetoru, kraadiklaas jms) mitte tegevus (arstimängus haige kuulamine, palaviku mõõtmine jms). Lavastusmänguks eeltööna laulda lapsele, lugeda rütmisalme, mängida hüpitismänge, sõrmemänge. - Matkimismängudes omandab laps erinevaid liigutusi – ja kõnemudeleid, mida läheb vaja hilisemas lavastusmängus. - Ehitusmängu osas tegutseb laps ehitusmaterjaliga mitte sihikindlalt, vaid tõstab, viskab, kopsib klotse – tutvub mänguasja omadustega (suur, väike, tekitab heli, mahub teise tassi sisse, pehme jne). Laps liigub ühe mänguasja juurest teise juurde ja tegeleb parajasti sellega, mis vaateväljas on (näeb palli – mängib sellega, kassi nähes viskab palli kõrvale ja jookseb kassile järele). Mänguasjad olgu lihtsad, parajalt
------------	---

	suured, eredavärvilised, erinevast vastupidavast materjalist (kuubikud – kastid, mida saab tõsta, vedada, lükata, auto, mida saab eest vedada, tagant lükata, klotse vedada). Põhiline mäng: täiskasvanu on ehitaja ja laps lõbustab end juba ehitatu ümberlukkamisega, hiljem käteosavuse arenedes ehitab laps ise lihtsamaid tornikesi. Täiskasvanu ülesandeks on arendada lapses püsivust ning äratada huvi ühe mänguasjaga pikemalt tegelemise vastu.
3-4a.	• huvitub võistlusmängudest ja tahab olla edukas; • järgib lihtsaid reegleid; • Lapsel hakkab kujunema rollimäng – laps võtab mõne täiskasvanu rolli ja hakkab tegutsema vastavalt rollile – ema, autojuht, müüja jms. Et laps saaks oma ideid mängus ellu viia, peab mängumaterjal olema mitmekesine – lapse teadmised maailmaasjadest, loodusest, inimeste tegevustest, muinasjutud, luuletused jms. Laps õpib mängima koos kaaslastega. Enne mängu arutlevad mängu teema ja vahendite üle, rollijaotus toimub harva. Laps õpib mängima kõrvuti teise lapsega, ühendab koosmängus oma mänguhuvid teiste huvidega. • Lavastusmängud: laps kuulab meelsasti täiskasvanu poolt esitatud lühikesi lugusid, imiteerib kuulnud tegelaste häälsusi – käitumist, ütleb üksikuid kergemaid lauseid. Lavastusmängu juhtmängija roll jääb täiskasvanu kanda. • Ehitusmäng: mängul on mõtestatud tegevus (autojuht võtab koorma telliseid ja viib ehitusplatsile). Rõõm valminud ehitistest on tavaliselt see, mis sunnib teda pöörduma täiskasvanu poole. Laps ootab hinnangut ja tunnustust. • konstrueerib, osaleb rolli – ja võistlusmängudes ning loovtegevustes;
4-5a. laps	• osaleb erinevates mänguliikides ja loovtegevustes; • fantaseerib mängudes ja tegevustes; • eelistab sootüübilisi mängu • Laps suudab juba pikemalt mängida eesmärgistatud mängu koos teistega. Laps imiteerib jätkuvalt oma mängus ümbritsevat elu. Lapsel on huvi teatud mänguteemade vastu (kool, pood). Lapsel areneb mängu algatus ja läbiviimise oskus. Lapsele pakuvad huvi erinevad mänguvahendid ja mänguliigid
5-6a. laps	• Eelistab mängides omasoolisi mängukaaslasi; suudab mõnda aega mängida väikeses rühmas; naudib võistlusmänge ja võitmist; mõistab ausa mängu reegleid, kuid samas üritab reegleid muuta ning neid vajadustega sobitada. • Lapse mängule on omane suur iseseisvus. Lapse vanusega koos kasvab nõudlikkus rolli täitmise suhtes – enne mängu arutletakse kaaslasega mängusüžee üle (kõigepealt söödame lapsi, siis läheme nendega jalutama), lepitakse kokku rollijaotus (mina olen ehitaja, sina oled autojuht), loovad mängukeskkonna (olemasolevad mänguasjad, meisterdavad puuduolevad mänguasjad, ehitavad vajalikud ehitised). • Lapse mängu ilmub rollisuhtlus (arstina mitte ainult ei kuula haiget, vaid lohutab haiget ja soovib kuidas kiiremini terveks saada). Areneb lapse koosmänguoskus kui ka üksinda mängimise oskus. Lapsel kujuneb konfliktide lahendamise oskus. Valib mängukaaslasi nii sümpaatia alusel kui ka ühisest huvist mänguteema vastu. • Lavastusmängus ei pea täiskasvanu tegelaste häälsusi ette näitama, vaid lapsed matkivad kuulnud tegelaste käitumist juba ise. Laps tahab ise olla juhtrollis. Lapsed suudavad tuttavaid lavastusmänge mängida iseseisvalt, kusjuures kasvab nõudlikkus rolli täitmise suhtes. Lapsed hakkavad huvi tundma lavastusmängu eriliikide vastu – näpu -, laua -, varjuteater. • Ehitusmäng: lapsed jäljendavad mängus täpsemalt täiskasvanute ehitustegevust, kusjuures nad ei kajasta mitte üksikuid, vaid kompleksseid

	nähtusi – jagavad ehitades omavahel kohustused (ühed veavad materjale. Teised püstivad maju, kolmandad juhivad ehitustööd). Lapsed viivad oma mängu mõtte ellu, mänguülesanded on täpselt jaotatud ning tekib vastastikune kohustus. Kui mängu jaoks on vaja valmistada mõni mänguasi, väljuvad lapsed ajutiselt mängust, mäng ei katke, sest pärast vajaliku asja meisterdamist tulevad nad mängu tagasi. Nad tahavad, et ehitis oleks sarnane tõelisega. Õppemängud, reeglitega mängud: enne mängu alustamist, seletab täiskasvanud lühidalt reegleid ja lapsed alustavad mängu. Mängudesse ilmuvad võistluselemendid. Lapsi hakkab huvitama mängu tulemus (leida otsitav ese, kiiresti reageerida). Lapsed hakkavad ise lihtsamaid õppemänge mängima ja tutvustavad mängu teistelegi.
6-7a. laps	• tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma; • rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast; • algatab erinevaid mängu ja arendab mängu sisu; • täidab mängudes erinevaid rolle; • järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada; • suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõudu mängukaaslastega kokkuleppele; • tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusemängus; • kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

2.4.2. Tunnetus – ja õpioskused

Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni.

Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

Kuni 2a. laps	• hangib ümbruskonnast aktiivselt infot, info hulka reguleerib lapsele täiskasvanu; • keskendub lühikeseks ajaks ühele tegevusele, sõnalise juhendamise korral on püsivam; • tegutseb teistega kõrvuti ja osaleb ühistegemistes; • mängib teiste lastega igapäevaseid olukordi kajastavaid rollimänge; • mõistab sõnade ja esemete – objektide tähendusi; • suhtleb 1 – 2 sõnaliste lausetega tuttava täiskasvanuga, kasutab mitteverbaalseid suhtlemisvahendeid (osutamine, miimika); • tunneb huvi raamatute vastu, saab aru lihtsatest jutukestest, seostab jutu sisu oma kogemustega; • tunnetab keskkonna mõju – avastab seoseid oma tegevuse ja selle tagajärje vahel; • rühmitab esemeid ühe nähtava tunnuse alusel; • omandab uusi seoseid aktiivse tegutsemise ning käelise tegevuse kaudu;
---------------	---

2-3a.	• leiab tegutsemisajendi, plaanib ja organiseerib tegevusi täiskasvanu abiga; täiskasvanu suunab lapse tegevust kõne kaudu; • plaanib osaliselt oma käitumist ja tegevust iseendale suunatud kõne vahendusel; • keskendub tegevusele lühikeseks ajaks, tema tähelepanu ei ole püsiv; • tegutseb vahetult nii konkreetsete asjadega kui ka neid kujutavate sümbolitega; • kordab ja jälgendab varasemaid kogemusi ning mälupilte nii konstruktiivses mängus kui ka lihtsas rollimängus; • on omandanud sõnavara, mis võimaldab tal ennast väljendada; • osaleb dialoogis; • jälgib lihtsaid lookesi ja eristab kogemusele tuginedes realistlikke sündmusi väljamõeldud lugudest; • mõistab osaliselt lihtsamat kõnet ka ilma toetava vihjeta ning saab aru lihtsamatest ülekantud tähendustest; • rühmitab asju ja esemeid ühe või mitme tajutava omaduse või nimetuse järgi; • tal on ettekujutus arvmõistest ja värvuste nimetustest; • leiab võrdluse alusel asjades ühiseid ja erinevaid jooni ning nende vahelisi seoseid, kasutab info saamiseks keelt; • tema ettekujutus oma teadmistest ja oskustest on ebarealistlik;
3-4a. laps	• oskab osaliselt oma tegevusi plaanida ja organiseerida ning tegutseb iseseisvalt otsese juhendamiset, kuid autoriteetide toel; • plaanib minakeskse kõne abil oma tegevust ja lahendab probleeme;; • hangib tänu keeleoskusele uut teavet; tema kõne toetub mälule ning sõltub sellest, kellega ja mis olukorras ta koos on; • saab aru mõistatustest ja lihtsamatest piltlikest võrdlustest; • osaleb ühistegevuses ning teeb koostööd teiste lastega; • liigitab lihtsamate üldmõistet või mitme tunnuse järgi; keskendub tegutsedes mitmele nähtavale ja eristavale tunnusele ning jaotab oma tähelepanu; • saab aru arvmõistest; huvitub tähtedest; • omandab uusi teadmisi praktiliste olukordade, kogetud emotsioonide, kujutluste ja kõne kaudu;

4-5a. laps	• tegutseb lühikest aega iseseisvalt, kuid tegutsemiskindluse saavutamiseks vajab veel täiskasvanu abi; • reguleerib oma käitumist ja emotsioone täiskasvanu abiga, hakkab oma tegevust planeerides ja korraldades kasutama sisekõnet; • tegutseb koos teistega, teda motiveerivad tegevused eakaaslastega; • tema keeleline areng võimaldab lahendada ülesandeid ja probleeme ning saavutada kokkuleppeid; • konstrueerib, katsetab ja uurib erinevaid võimalusi, kasutades nii sümboleid, kujutlusi kui ka reaalseid esemeid ja objekte; • räägib esemetest, mis pole kohal, ja olukordadest, mis toimusid minevikus või leiavad aset tulevikus, ning fantaseerib; • keskendub huvipakkuvale tegevusele mõnikümmend minutit; • oskab vaadelda ning märgata detaile, olulisi tunnuseid ja seoseid; • eristab rühmi ja oskab neid võrrelda ning saab aru lihtsamate mõistete kuuluvusest, alluvusest ja üldistusastmest; • tal on ettekujutus numbritest, tähtedest ja sümbolitest; • omandab teadmisi kogemuste ja kõne kaudu, tegutseb aktiivselt ning lahendab probleeme; • kasutab teadmiste omandamisel ja kogetu meenutamisel intuitiivselt lihtsamaid meelde jätmise viise (mälustrateegiaid).
5-6a. laps	• plaanib oma igapäevategevusi, seab eesmärgid ning üritab alustatud tegevused lõpetada; • suudab keskenduda tegevusele vähemalt 20-30 minutiks; • kasutab kujutlusi luues ja tegevusi planeerides sisekõnet; • kasutab kõnet info saamiseks, tegelikkuse adumiseks ning uute teadmiste omandamiseks; • järgib ühistegevustes reegleid ja suudab neid selgitada; • kasutab sidusat kõnet, tema dialoog on suunatud rohkem iseendale; • osaleb aktiivselt käelistes ja loovtegevustes; • saab aru asjade suhetest ja omadustest ning ajalis- ruumilisest järjestusest; • kasutab teadmisi igapäevastes situatsioonides, nii uudses kui ka sarnases olukorras; • kasutab uute teadmiste omandamisel meeldejätmise strateegiaid juhuslikult, teadvustab kordamise vajadust.
6-7a. laps	• saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna; • mõtleb nii kaemuslik-kujundlikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi; • tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi; • kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni; • tegutseb uudses olukorras täiskasvanu juhiste järgi; • suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada;

	• rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel; • kasutab materjali meelde jätmiseks kordamist.
--	---

2.4.3. Sotsiaalsed oskused

Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavaid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest.

2-3a. laps	• saab aru, et inimestel võivad olla tema omadest erinevad tunded ja emotsioonid; • tema enesekindlus on kõikuv, enesekindluse saavutamiseks vajab ta turvalisust, tunnustust, rutiini ja reegleid; • osaleb täiskasvanuga ühistegevustes; teisi lapsi pigem jälgib, tegutseb nendega kõrvalt; • jagab mõnikord oma asju ka teistega, valdavalt on ta siiski omandihoidja; • loob sõprussuhteid nendega, kellega on tihti koos; tegutseb kontakti luues ja säilitades sihipäraselt; • algatab vestlust eri partneritega erinevatel teemadel; tajub, mida teised teavad ja mis on neile uus; • järgib lihtsamaid sotsiaalseid reegleid ning eeskujudele toetudes jälgendab igapäevaelu rolle ja tegevusi
3-4a. laps	• püüab vahel teisi abistada ja lohutada; tal on mõningane ettekujutus teiste inimeste tunnetest ja mõtetest; • osaleb lühikest aega ühistegevuses eakaaslastega, kuid eelistab üht mängukaaslast rühmale; • arvestab reegleid mängudes ja tegevustes, mida juhib autoriteet; • saab aru lihtsamatest seltskonnas käitumise reeglitest ning järgib neid igapäevases suhtluses; püüab täita kodukorra reegleid; • saab aru valetamisest kui taunitavast käitumisest.
4-5a. laps	• on tundlik teiste hinnangute suhtes, need mõjutavad tema enesehinnangut; • naudib rühma kuulumist ja eakaaslaste seltsi ning ühistegevust; • teeb eesmärgi saavutamiseks koostööd, jagab ja vahetab; • aktsepteerib reegleid, kogemusi ja muutusi; jälgib reeglite täitmist teiste poolt; • kõne areng võimaldab arusaamatusi lahendada verbaalselt; • oskab avalikus kohas sobivalt käituda ning teab, mida tohib, mida mitte.
5-6a. laps	• eelistab omasoolisi mängukaaslasi; • kujunevad esimesed sõprussuhted; • suudab lühikest aega ilma täiskasvanu kontrollita rühmas mängida ning teha koostööd omal viisil; • järgib mängudes ja tegevustes reegleid, eriti nende täitmist teiste poolt; oskab reegleid teistele selgitada; • järgib sotsiaalset rutiini
6-7a. laps	• püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses;

	- tahab ja julgeb suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu; 3)hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise; - osaleb rühma reeglite kujundamisel; - oskab teistega arvestada ja teha koostööd;
	- loob sõprussuhteid; - saab aru oma – võõras – ühine tähendusest; - teeb vahet hea ja halva käitumise vahel; - mõistab, et inimesed võivad olla erinevad; - järgib kokkulepitud reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme; - selgitab oma seisukohti.

2.4.4. Enesekohased oskused

Enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.

2-3a. laps	- tal on osaliselt kujunenud enesetunnetus ja eneseteadvus; - väljendab tugevaid emotsioone, oma mina; - võib karta tundmatuid ja uusi asju; - täidab igapäevaelu rutiini;
3-4a. laps	- väljendab verbaalselt lihtsamaid emotsioone, oma soove, tahtmisi ja seisukohti ning püüab jõuda kokkuleppele; - tahab olla iseseisev, kuid sageli ei ole tal enda suutlikkusest realistlikku ettekujutust; - saab hakkama eneseteenindamisega(riietub, sööb, joob iseseisvalt), tal on kujunenud tualetiharjumused; - teab oma nime ja sugu ning märkab soolisi erinevusi, - seab endale mõningaid eesmärke ja täidab neid; - väärtustab oma saavutusi, ent vajab oma tegevuse tunnustamist ja täiskasvanu tähelepanu;
4-5a. laps	- hakkab mõistma teiste inimeste tundeid ja mõtteid; - väljendab oma emotsioone ja räägib nendest; - suhtleb ja tegutseb enamasti iseseisvalt ning orienteerub oma suutlikkuses; - suudab kuigivõrd vastutada oma tegevuse eest; - imiteerib täiskasvanu tegevusi ja rolle, kasutades tema sõnavara ja maneere
5-6a. laps	- tajub ja mõistab teiste inimeste emotsioone ja seisukohti ning arvestab neid käitumises ja vestluses; - seab endale eesmärke ja üritab neid ellu viia; - on oma tegevustes orienteeritud tunnustusele, tähelepanule ja emotsionaalsele toetusele

6-7a. laps	• suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt rõõmu, viha, sobival viisil väljendada; • kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi; • oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele; • algatab mängu ja tegevusi; • tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest; • teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning kuidas ohutult käituda; • saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused; • kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult tegevuse lõppedes koristab enda järelt.
------------	---

2.5. Õppe- ja kasvatustegevuse sisu ja lõimivad tegevused

Õppe- ja kasvatustegevusi seob tervikuks lapse elust ja ümbritsevast keskkonnast tulenev temaatika. Valdkondade kaupa esitatud õppesisu ja –tegevuste lõimimisel lähtutakse üldõpetuslikust põhimõttest. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel lõimitakse järgmisi tegevusi: kuulamine, kõnelemine, lugemine ja kirjutamine, vaatlemine, uurimine, võrdlemine, arvutamine ning mitmesugused liikumis-, muusika- ja kunstitegevused.

2.5.1. Valdkond – Mina ja keskkond

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
- 2) omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;
- 3) väärtustab nii eesti kultuuritraditsioone kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone;
- 4) väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ning ohutult;
- 5) väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi;
- 6) märkab nähtusi ja muutusi looduses.

2.5.1.1. Õpisisu

Sotsiaalne keskkond:

- 1) mina, perekond ja sugulased;
- 2) kodu, lasteaed, kool, ametid;
- 3) kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombed, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas;
- 4) üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid;
- 5) tervise väärtustamine, tervislik toitumine, inimkeha;
- 6) ohuallikad ja ohutu käitumine.

Looduskeskkond:

- 1) kodukoha loodus, muutused looduses, elukeskkond;
- 2) inimese mõju loodusele.

Tehiskeskkond:

- 1) ehitised, kodutehnika, jäätmed, transpordivahendid;
- 2) jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus;

3) virtuaalkeskkond.

Järgnevalt on eraldi välja toodud vanuseti kombeõpetuse ja tundeakasvatuse eesmärgid. Kombeõpetust ja tundeakasvatust viiakse läbi lõimitult erinevatesse tegevustesse.

2.5.2. Valdkond – Kombeõpetus ja tundeakasvatus

Väärtuste kujundamiseks tehakse erinevaid kombeõpetuse ja tundeakasvatuse tegevusi.

Pedagoog toetab teadlikult ja eesmärgistatult lapse arengut: kujundades viisaka suhtlemise oskust ja eetilisi tundeid; süvendades suhtlemisoskust igapäevaelu erinevates olukordades; õpetades väljendama oma tundeid ja arvestama kaaslaste tunnetega; kujundades positiivset enesehinnangut; õpetades kasutama teiste poole pöördumisel viisakusvorme.

Õpisisu:

Viisakusvormide ja viisaka käitumise õpetamine (teretamine, tänamine, palumine, kellegi kutsumine, andeks andmine ja palumine jne);

- oma täisnime, pereliikmete nimede, aadressi õpetamine;
- jutustamisoskuse arendamine, oma kogemustest rääkimine;
- viisakusreeglite õpetamine, üksteise ärakuulamine;
- viisaka suhtlemise õpetamine (abi palumine ja andmine, telefonile vastamine, selgituste andmine, oma kõnejärjekorra ootamine);
- vestlemine, pakkudes lapsele võimalust rääkida oma tunnetest, mõtetest, arvamustest, kogemustest.

Lapsest lähtuvad eesmärgid:

1,5-3-aastane laps	• teab, mis on lasteaed ja millised on kodu ja lasteaia erinevused; • tunneb rühma õpetajaid ja mängukaaslast; • teab, et mänguasju tuleb mängukaaslastega jagada; • teab, et teisele lapsele ei tohi haiget teha; • teab, kus on tema isiklikud asjad; • oskab asetada riideid oma kappi ja toolile. • teab, et pärast mängu tuleb asjad õigesse kohta tagasi panna; • oskab paigutada vahendid selleks ettenähtud kohta; • oskab öelda aitäh ja palun; • oskab öelda tere ja head aega; • teab mõistet sõber, oskab nimetada oma sõbra nime; • teab, et sõbraks võib olla ka mõni loom; • teab, et teisi lapsi tuleb aidata; • oskab tunnustada teist last, tehes talle pai; • oskab lohutada teist last, tehes pai või kalli-kalli; • oskab ise mänguasjad riiulile asetada; • teab mõisteid määrdunud – must, puhas ; • teab, et koos mängides tuleb mänguasju ka sõbrale loovutada. • tunneb rühmareegleid; • teab häid ja halbu iseloomuomadusi; • oskab olla kaaslaste vastu sõbralik, abivalmis, kannatlik;
---------------------------	---

3-6 aastane laps	• teab rühmareegleid; • teab viisakusväljendeid, kasutab neid kõnes; • teab, kui on käitunud valesti, oskab andeks paluda ja andestada; • oskab arvestada teiste lastega; • teab oma ees- ja perekonnanime, oskab ennast tutvustada; • teab oma pereliikmete nimesid, suhtub vanematesse inimestesse austusega; • oskab hoida enda ümber puhtust ja korda; • oskab tunda ja väljendada rõõmu; • oskab käituda tänaval; • oskab bussis viisakalt käituda; • teab, missugune peab olema õige sõber; • oskab oma kodu ja kodukohta kalliks pidada; • oskab lohutada kurba mängukaaslast; • teab, kuidas käituda, et sind sõbraks peetakse; • oskab väljendada sõnades kurbust ja rõõmu; • oskab jutustamisel/vestluses oodata oma järjekorda; • teab, kuidas viisakalt võõraste inimestega käituda; • oskab täiskasvanule oma soove arusaadavalt väljendada. • oskab käituda nii lasteaias kui väljaspool seda; • väljendab rõõmu, kurbust, oskab leida oma tunnete seletust; • teab oma ees- ja perekonnanime; • teab oma pereliikmete nimesid; • suhtleb viisakalt, ootab oma kõne järjekorda; • teab viisaka käitumise reegleid ja kasutab viisakussõnu.
5–6- aastane laps	• teab rühmareegleid; • teab ja tunneb oma rühmakaaslast ja õpetajaid nimepidi; • oskab põhjendada oma käitumist ja hinnata rühmakaaslaste käitumist; • oskab mängides kaaslastega arvestada; • oskab väljendada tundeid oma pere suhtes; • oskab suheldes täiskasvanutega viisakalt käituda; • tunneb lauakombeid; • teab tundeid väljendavaid omadussõnu; • saab aru erinevatest tundeid väljendavatest žestidest ja miimikast; • oskab kirjeldada häid ja halbu iseloomujooni; • oskab kiita ja tunnustada oma sõpra; • oskab viisakalt suhelda; • teab, kuidas käituda poes; • oskab kaaslaste suhtes tähelepanelik olla; • oskab lugu pidada oma emast ja isast, suhtub temasse tänutunde ja hellusega; • oskab vajadusel abi paluda. • oskab hinnata oma käitumist ja tegemisi; • oskab põhjendada oma ettepanekuid ja nõudmisi; on omandanud iseseisvuse, organiseerituse, püüdlikkuse ja otsustavuse alged;

	tunneb lauakombeid.
6–7-aastane laps	- teab ja järgib rühmareegleid; - teab ja tunneb oma rühmakaaslast ja lasteaia töötavaid inimesi nimepidi; - oskab viisakalt käituda ühistranspordis, pakkuda vanematele inimestele istet; - oskab olla kannatlik oma järjekorda oodates; - teab oma vanavanemaid ja suhtub neisse austusega; - oskab lahendada konflikte, olles tasakaalukas; - oskab väljendada tundeid: rõõm, kurbus, kaastunne, hellus; - teab, kuidas teisele inimesele rõõmu valmistada; - oskab suhtuda hoolivalt loomadesse; teab, kuidas nende eest hoolitseda; - teab, kuidas käituda oma koduloomadega rahvarohketes kohtades; - oskab märgata kaaslaste juures head; - oskab tuua esile sõbra head iseloomujooned; - teab, kuidas käituda teatris, kontserdil; - teab, kuidas käituda kohvikus; - teab lauakombeid, oskab lauda katta; - oskab külalisi vastu võtta; - teab oma kodust aadressi; - suhtleb viisakalt nii tuttavate kui võõrastega; - oskab käituda igapäevaelu erinevates olukordades; - suhtub endasse positiivselt; oskab väljendada oma tundeid; - arvestab kaaslaste tunnetega; - hoiab endas ja enda ümber puhtust ja korda; - oskab näha sõbra tegudes head ja ilusat; - kasutab viisakussõnu palun, tänan, vabandust, vajadusel oskab abi paluda; tunneb lauakombeid, oskab kasutada nuga ja kahvli; - oskab mänguasju ja töövahendeid asetada oma kohtadele, hoiab korras töö- ja mängukoha.

2.5.1.2. Lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti

2-3a. laps	- ütleb küsimise peale oma eesnime; - ütleb vastuseks vanuse küsimusele näidates seda sõrmedel; - räägib oma sünnipäevast (kuidas tähistatakse); - nimetab pereliikmeid: ema, isa, õde, vend - küsimise korral nimetab oma sõprade nimesid; - suudab leida oma koha rühmas (kapp, voodi, käterätik, koht laua ääres); - nimetab rühmas olevaid esemeid; - tunneb ära oma kodu ja lasteaia; - oskab küsimise korral nimetada kodus olevaid kodumasinaid (kell, pliit, teler - osaleb jõukohasel viisil tegevuses kodumaale tähtsatel päevadel (laulude laulmine, peoriie kandmine jm);
-------------------	--

	• oskab prahi panna kokkulepitud kogumiskohta (prügikast); • oskab küsimise korral nimetada sõidukeid (auto, rong, lennuk, laev); • oskab küsimise korral nimetada tuttavat looma ja lindu ning tema kehaosa; • teab mõistete <i>hea</i> ja <i>paha</i> tähendust; • harjab hambaid täiskasvanu abiga; • osutab küsimise korral peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, ninale jm • osutab küsimise korral tuttavate putukate pildile (lepatriinu, liblikas jm); • osutab küsimise korral tuttavate puu- ja aedviljade pildile (õun, porgand jm); • mõistab, et lilli nopitakse vaasi panekuks; • tunneb rõõmu looduses (õues) viibimisest;
3-4a. laps	• ütleb küsimise peale oma ees-ja perekonnanime; • vastab õigesti küsimusele, kas ta on tüdruk või poiss; • ütleb vastuseks vanuse küsimusele oma ea aastates; • nimetab pereliikmeid: ema, isa, õde, vend ja teab õdede, vendade nimesid; • nimetab pereliikmete koduseid toimetusi, matkib lihtsamaid töövõtteid; • vastab küsimustele oma kodu ja pereliikmete kohta; • oskab nimetada oma rühma nime; • ütleb küsimise korral rühmakaaslaste, õpetajate ja õpetajaabi nimed; • tunneb ära oma kodu, lasteaia, ning tuttavad asutused; • oskab nimetada kodus olevaid kodumasinaid (raadio, teler, aruti, külmkapp ..); • oskab küsimise korral nimetada sõidukeid(auto, rong, buss, lennuk, laev, tramm, troll) ja eriotstarbelisi sõidukeid (kiirabi auto, tuletõrjemasin jm); • teab mõisteid <i>sõidutee</i> ja <i>kõnnitee</i> ; • teab valgusfoori ja tulede tähendust (punane, kollane, roheline); • teab liiklusmärkide tähtsust (aitavad ohutult liigelda); • oskab küsimise korral nimetada tuttavat looma ja lindu ning tema kehaosi; • teab, et mõned loomad elavad metsas ja mõned inimeste juures (kodus); • teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett ja toitu; • leiab Eesti lippu nähes erinevate värvide seast Eesti lipu värvid; • nimetab küsimise korral pühadega seotud tegevusi; • meelde tuletamise korral tervitab, jätab hüvasti, palub ja tänab; • oskab haiget saanud sõpra lohutada; • leiab loodusest prahi ja toob selle kogumiskohta (prügikast, kott jm); • teab hammaste hooldamise vahendeid, harjab hambaid täiskasvanu abiga; • oskab nimetada oma tähtsamaid kehaosi-pea, käed, jalad, silmad jm • nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nuga, käärid); • teab, et rattasõidul peab kandma kiivrit; • teab helkuri kasutamise vajalikkust; • oskab osutamise korral nimetada metsa, muru, lille, puud;

	• oskab nimetada tuttavaid putukaid (lepatriinu, liblikas, sipelgas, mesilane); • eristab tuntumaid puu- ja aedvilju välimuse ning nimetuse järgi; • oskab osutamise korral nimetada tuttavaid lilli; • teab, et lilli nopitakse ainult vaasi panekuks; • oskab nimetada talve ja suve iseloomulikke ilmastikunähtusi (talvel sajab lund, suvel vihma, päike paistab jm);
4-5a. laps	• oskab öelda oma nime, vanuse ja soo (tüdruk, poiss); • kirjeldab oma perekonda (pereliikmed + onu ja tädi, pereliikmete nimed ja perekonnanimed); • nimetab pereliikmete koduseid toimetusi, matkib töövõtteid, asetab töövahendid kokkulepitud kohta; • kirjeldab oma kodu: korter, eramu (maja osad, ruumid ning nende sisustus); • nimetab kodu asukohta: maal, linnas; • kirjeldab koduruume, kodumasinaid ning teab nende otstarvet; • nimetab oma lasteaia nime, erinevaid ruume lasteaias; • teab oma rühma töötajate nimesid ja need tegevusi ; • oskab kirjelda oma tegevusi ja mängu rühmas; • kirjeldab üldtuntud elukutseid oma kodukohas ja ameti juurde kuuluvaid töövahendeid; • teab oma rahvust ja tunneb riigilipu; • kirjeldab tähtpäevi peres; • nimetab erinevaid sõidukeid sh eriotstarbelisi ja teab nende otstarvet; • teab valgusfoori tulesid, mis need tähendavad ja kuidas sõiduteed ületada; • teab tähtsamate liiklusmärkide tähendust; • teab helkuri, turvavöö ja turvatooli vajalikkust; • oskab nimetada tuttavaid loomi ja linde, kirjeldada nende välimust; • teab, et inimene saab talvel loomi ja linde aidata; • teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett ja toitu; • teab mõistete <i>õige</i> ja <i>vale</i> tähendust; • teab üldtuntud viisakusreegleid; • nimetab küsimise korral sõbra positiivseid omadusi; • märkab kaaslast ja oskab teisi arvestada; • oskab sõpra lohutada ja abistada; • oskab prügi panna õigesse kohta, oskab hoida enda ümber puhtust looduses; • peseb hambaid täiskasvanu juhendamisel; • oskab nimetada kehaosi; • teab tegevusi, kohti, esemeid ja aineid, mis on ohtlikud (rattasõit kiivrita jm) • oskab nimetada metsa muru, lille, puud; • kirjeldab tuttavaid putukaid (lepatriinu, liblikas, sipelgas, mesilane); • kirjeldab tuttavaid puid, lilli, puu- ja köögivilju; • kirjeldab tegevusi öösel ja päeval; • kirjeldab kevade, suve, sügise ja talve iseloomulikke nähtusi;

5-6a. laps	• oskab end tutvustada(ees-ja perekonnanimi)teab vanust, sünnipäeva aastaaja; • oskab kirjeldada oma huvisid, omadusi; • teab käitumisreegleid lasteaias; • teab oma pereliikmeid ja lähisugulasi; • kirjeldab oma kodu: eramu, korter, talumaja, maja osad, ruumid ja sisustus, kodumasinad ning teab nende otstarvet; • nimetab kodu asukoha: alevikus (tänav), maal (talukoha nimi); • oskab nimetada oma kodukoha olulisemat veekogu; • kirjeldab pereliikmete koduseid tegevusi ja nimetab oma kohustusi kodus, • oskab nimetada vanemate ameteid; • kirjeldab üldtuntud elukutseid ja ametite juurde kuuluvaid töövahendeid; • nimetab oma lasteaia nime ja selle asukoha nime, erinevaid ruume lasteaias; • teab nimetada lasteaia töötajaid ja nende tegevusi; • oskab kirjeldada oma tegevusi ja mängu lasteaias ja kodus; • põhjendab mängu-või töökoha korrastamise vajadust; • soovib osaleda jõukohastes kodutöodes; • teab oma, võõra ja ühise tähendust; • oskab nimetada sündmusi, mille puhul heisatakse riigilipp, tunneb Eesti riigi sümboleid; • teab nimetada erinevaid rahvusi oma rühmas ja kodukohas; • oskab kirjeldada inimeste erinevusi(keeleline, rassiline, vanuseline, tervisest tulenev) ja abivahendeid (prillid, ratastool, vaegnägemine-valge kepp, vaegkuulmine- kuuldeaparaat); • oskab kirjeldada tuntumaid rahvakombeid (vastlad, mardipäev, kadripäev) ja nendega seotud tegevusi; • kirjeldab erinevaid sõidukeid sh eriotstarbelisi ja teab nende otstarvet; • teab valgusfoori tulede süttimise järjekorda, nende tähtsust; • teab, kuidas ohutult sõiduteed ületada jala ja jalgrattaga; • teab liiklusmärkide tähendust; • teab helkuri, turvavöö , turvatooli vajalikkust, selgitab kuidas helkurit kanda • oskab kirjeldada liiklemise ohtusid erinevates ilmastikuoludes; • järgib viisakusreegleid, tunneb ja järgib lauakombeid; • teab sõpruse tähendust, oskab kirjeldada sõbraks olemist; • oskab andeks anda ja leppida; • oskab väljendada oma emotsioone teisi arvestavalt (rõõm, mure jm); • kirjeldab, kuidas tema kodus prügi sorditakse, oskab hoida enda ümber puhtust looduses ja kodu ümbruses; • mõistab, et joogivett ja elektrit tuleb kokku hoida; • nimetab tervist hoidvaid tegevusi (tervislik toitumine, kehaline aktiivsus, piisav uni ja puhkus, mäng, hea tuju, meeldivad suhted);

	• nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine); • oskab nimetada kehaosi ja teab nende vajalikkust; • oskab nimetada tuntumaid seeni ja kirjeldada neid, mis kasvavad kodukohas • oskab nimetada tuttavaid loomi ja linde, kirjeldada nende välimust ja öelda, kus nad elavad, teab, et inimene saab talvel loomi ja linde aidata; • teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett, valgust ja õhku; • teab putukate elupaiku: mesilane ja mesitaru, sipelgas ja sipelgapesa; • oskab nimetada ning kirjeldada puid, lilli, puu- ja köögivilju, mõistab, et on vaja istutada puid ja muid taimi; • eristab ning nimetab päeva ja ööd (päeva ja öö vaheldumise kirjeldamine ning seostamine taimede ja loomade tegevusega); • oskab kirjeldada erineva temperatuuri mõju taimedele, loomadele ja inimesele; • oskab nimetada kõiki aastaaegu ja neis iseloomustada; • nimetab ilmastikunähtusi ja kirjeldab neid, teab õhu vajalikkust, kasutamist • nimetab tegevusi, kohti, esemeid ja aineid, mis võivad olla ohtlikud; • selgitab, et õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole;
6-7a. laps	• tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi, huvisid, teab oma sünnipäeva jms; • teab oma kohustusi ja õigusi ning lasteaia kodukorda, rühmareegleid; • kirjeldab oma perekonda, peretraditsioone, lähisugulasi, vanavanemaid; • oskab nimetada pereliikmete elukutseid ja ameteid • mõistab, et pered võivad olla erinevad; • kirjeldab oma kodu ja kodukoha loodust ning olulisi ehitisi, teab kodust aadressi ja telefoni ; • oskab kirjeldada oma teekonda kodust lasteaeda, teab, kuidas ületada ristmikku • teab lasteaia aadressi, nimetab erinevaid ameteid lasteaias ja nende vajalikkust; • nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid ning nende vajalikkust; • soovib osaleda jõukohastes kodutöödes, mõistab töö ja vastutuse tähtsust; • selgitab raha otstarvet; • teab kooli kui õppimise kohta, kirjeldab, mille poolest lasteaed erineb koolist; • oskab nimetada teenindusasutusi ja nende vajalikkust (kauplus, juuksla, polikliinik, pank, apteek jm); • nimetab Eesti riiklikke ja Saue valla sümboleid ning rahvatraditsioone, kombeid; • teab tähtpäevi ja need tähistamise vajalikkust (tarkusepäev, emakeelepäev, sõbrapäev jm) ning oskab kirjeldada nende tähistamist lasteaias või kodus; • oskab Eesti kaardil näidata oma kodukohta; • teab Eesti vabariigi presidendi nime; • oskab nimetada teisi rahvusi ja keeli ning teab nende kombeid ja traditsioone; • teab ja nimetab Eesti lähinaabreid (Läti, Soome, Rootsi, Venemaa); • oskab kirjeldada vanaaja kodu ja selle sisustust, teab kõrvalhooneid ja nende otstarvet, oskab nimetada maja ehituseks kasutatavaid materjale (puit, kivi jm);

	• kirjeldab kodumasinaid ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte; • oskab nimetada või kirjeldada erineva töö tegemiseks vajalikke sõidukeid sh eriotstarbelised masinad(kraanaauto, prügiauto, teerull, tuletõrjemasinad jm); • mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused; • teab mõistete <i>ausus</i> ja <i>autus</i> tähendust ning oskab vastavalt käituda; • oskab järgida käitumisreegleid erinevates olukordades (kirikus, teatris, jm); • oskab luua ja hoida sõprussuhet, teab sõpruse tähendust; • kirjeldab tundeid, mis tekivad tülitsetes ja leppides; • oskab eristada igapäevaelus tervisele kasulikku ja kahjulikku; • teab nimetada erivajadustega inimestele vajalikke abivahendeid; • pakub abi erivajadustega inimestele oma võimete ja võimaluste piires; • julgeb keelduda (ühis)tegevus(t)est, kui osalemine on ennast ja teisi kahjustav või ohtlik; • teab, miks on vaja prügi sortida (paber, plast, patareid), oskab kirjeldada asjade korduva kasutamise võimalusi; mõistab asjade säästliku kasutamise vajalikkust; • kirjeldab, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist; • kirjeldab, kuidas hoida enda ja teiste tervist, milline tegevus või käitumine kahjustab tervist, teab, mis on haigus; • oskab nimetada, milliseid toiduaineid on vaja iga päev süüa rohkem ja milliseid vähem, et olla terve; • järgib isikliku hügieeni nõudeid, sh. hammaste hoidmist ja hooldamist; • selgitab, mis on südame ja kopsude kõige olulisem ülesanne, ning teab, millised tegevused aitavad neid hoida tervena; • teab tüdruku ja poisi erinevusi; • suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalt ning käitub seda säästvalt, soovib osaleda looduse korrastamises; • kirjeldab kodukoha loodust, tuntumaid taimi, seeni ja loomi; • oskab nimetada teravilju, mida kasutatakse söögiks või mis kasvavad kodukoha lähedal põldudel; • kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, nädal, aasta; • selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad, • selgitab ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadest, öö ja päeva vaheldumist; • mõistab ja märkab enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale; • kirjeldab võimalikke ohte kodus, veekogul, liikluses jm; • teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda ning jalgrattaga
--	--

	lasteaia õuealal sõita; • teab rulluiskudega sõitmise nõudeid (ohutusvahendid, ohutud paigad); • teab, kuidas käituda ühissõidukist väljudes; • teab ja tunneb ümbritsevaid ohte, millised on turvalise käitumise reeglid ja kuidas tegutseda ohuolukordades; • oskab selgitada, kus ja kuidas helkurit kanda, kuhu kinnitada helkurribad; • nimetab hädaabinumbri 112 ja oskab seda kasutada; • oskab nimetada ja kirjeldada metsloomi, koduloomi putukaid ja nende elupaiku; • nimetab tuntumaid erineva elupaiga ja-viisiga loomi ning kirjeldab nende välimust; • oskab nimetada ning kirjeldada aias ja metsas kasvavaid taimi (marjad: mustikas, maasikas, pohl, sõstar, tikker, puud: õunapuu, pirnipuu, kirsipuu, toomingas jm); • teab loomade käitumise erinevusi eri aastaaegadel (rändlinnud, talveuni jm) • teab, kuidas loomi, linde talvel aidata ja kuidas viga saanud looma aidata;
--	--

2.5.2. Valdkond – Keel ja kõne

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tuleb toime igapäevases suhtlemises;
- 2) kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesisist lauseehitust;
- 3) tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused.

2.5.2.1. Õpisisu

- 1) keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika;
- 2) suhtlemine, jutustamine ja kuulamine;
- 3) lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus.

2.5.2.2. Lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti

2-3a. laps	• suhtleb täiskasvanute esemetega tegutsemise ajal; • eelistab suhtluspartnerina peamiselt tuttavat täiskasvanut; • kasutab suheldes mitteverbaalseid vahendeid (osutamist) koos sõnadega; • vastab täiskasvanu küsimusele ja korraldusele tuttavas situatsioonis mingi tegevuse, häälduse või 1-2 sõnalise ütlusega; • kasutab tegevuses grammatiliselt vormistamata 1-2sõnalisi lauseid; • kasutab üksikuid käände-ja pöördvorme juhuslikult mõne sõna puhul; • kasutab sõnu enamasti ühes, üksikuid sõnu juhuslikult 2-3 vormis; • väljendab kõnes mõnda järgmistest suhetest: eitus (ei taha), kuuluvus (tädi lusikas), asukoht (emme siia), omadus (auto katki), subjekti-objekti suhe; • kasutab oma kogemustega seotuvaid konkreetse tähendusega sõnu (ca 50); • kasutab nimi-ja tegusõnu (kiisu, anna), ase-ja mäarsõnu (nt siia, seal, nii); • mõistab sõnu (enam kui 50) ühes kindlas tähenduses tuttavas olukorras; • hääldab õigesti mõnda üksikut lühikest sõna; • hääldab õigesti häälduslikult lihtsamaid häälikuid nt <i>a, e, i, o, u, p, m, t, l</i>. • vaatab koos täiskasvanuga raamatuid, täiendab täiskasvanu juttu osutamisega pildile või üksiku sõna ütlemisega pildi kohta
-------------------	--

3-4a. laps	• osaleb dialoogis: esitab küsimusi, väljendab oma soove, vajadusi, vastav vajaduse korral rohkem kui ühe lausungiga; • kasutab erinevat intonatsiooni ja hääletugevust sõltuvalt suhtluseesmärgist; • kommenteerib enda ja/või kaaslaste tegevust 1-2 lausungiga; • mõistab teksti, mis on seotud tema kogemuse ja tegevusega;
	• loeb peast või kordab järele 1-2realist luuletust; • mõistab ning kasutab tegevuses 3-5sõnalisi lihtlauseid; • kasutab kõnes õigesti enamikke käändevorme; • kasutab kõnes õigesti tegusõna käskivat kõneviisi (nt joonista ! istu !); • kasutab kõnes õigesti tegusõna kindla kõneviisi olevikuvorme (nt sõidab); • kasutab kõnes õigesti tegusõna ma- ja da-tegevusnime (nt hakkame sööma); • kasutab nimisõnu, mis väljendavad tajutavaid objekte, nähtusi; • kasutab tegusõnu, mis väljendavad tegevusi, millega ta kokku puutunud; • kasutab kõnes värvust, suurust jt hästi tajutavate tunnustega omadussõnu; • kasutab kõnes mõningaid üldnimetusi (nt lapsed, riided); • kasutab tagasõnu (all, peal, sees, ees, taga) ruumisuhete tähistamiseks; • kasutab kõnes tuttavaid 1-2silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris; • hääldab õigesti enamikku häälikuid (erandid võivad olla r, s, k, õ, ü); • vaatab üksi ja koos täiskasvanuga raamatuid: keerab lehte, osutab pildile; • kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid ettelõetud tekste; • eristab kuulmise järgi tuttavaid häälikuliselt sarnaseid sõnu (nt tass-kass), osutades pildile või objektile
4-5a. laps	• algatab ise aktiivselt suhtlust, suhtleb meelsasti eakaaslastega koostevõttes; • küsib täiskasvanult palju küsimusi teda ümbritsevate asjade kohta; • kommenteerib enda ja kaaslaste tegevust 2-3 lausungiga; • räägib 2-3 lausungiga mõnest hiljuti kogetud emotsionaalsest kogemusest; • jutustab pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lausungi; • kasutab kõnes eri tüüpi lihtlauseid ,sh koondlauseid; • kasutab kõnes lihtsamaid suhteid väljendavaid rindlauseid (sidesõnad ja, aga); • kasutab kõnes õigesti tegusõna lihtmineviku vorme (nt sõitis, laulsid); • mõistab ja kasutab kõnes nii üld- kui ka liiginimetusi (nt kuusk, kask-puud); • kasutab kõnes objektide/detailide nimetusi (käpad, saba, rool); • kasutab kõnes mõningaid liitsõnu (kelgumägi) ja tuletisi (laulja, täpiline); • kasutab kõnes tuttavaid 2-3silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris; • hääldab sõnades õigesti lihtsamatest häälikutest koosnevaid konsonantühendeid; • tunneb täiskasvanu häälimise või rõhutatud hääldamise järgi kuulmise teel ära hääliku häälikute reas; • tunneb ära ja nimetab üksikuid tähti; • matkib lugemist ja kirjutamist, kritseldades kriidi või pliiatsiga;

5-6a. laps	- algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool tegevussituatsiooni, nt vahetab vesteldes muljeid oma kogemuste põhjal; - kasutab rollimängus erinevat intonatsiooni ja hääletugevust; - kasutab õigesti mõningaid viisakusväljendeid; - kirjeldab täiskasvanu abiga olupilti ja annab edasi pildiseeria sündmusi; - annab kuuldud teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate küsimuste abil, väljendades end peamiselt üksikute, sidumata lausungitega; - jutustab nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest 3-5 lausungiga; - loeb peast kuni 4-realisi liisusalme/luuletusi; - mõistab teksti, mis pole otseselt seotud tema kogemusega; - kasutab kõnes lihtsamaid põimlauseid; - kasutab kõnes nud-ja tud-kesksõnu (söödud-söönud); - kasutab kõnes omadussõna võrdlusastmeid (suur-suurem-kõige suurem); - kasutab tingivat kõneviisi (mängisin, mängiksin); - ühildab sõnu arvus (karud söövad) ja käändes (ilusale lillele, punase palliga); - kasutab kõnes õigesti enamikku nimisõna käändevorme mitmuses; - kasutab kõnes mõningaid vastandsõnu (lühike-pikk, must –puhas); - kasutab kõnes mõningaid iseloomuomadusi ja hinnangut väljendavaid omadussõnu - kasutab kõnes aega väljendavaid nimisõnu <i>hommik, päev,, õhtu, öö</i>;
	- moodustab vajaduse korral sõnu uudsete või võõraste objektide, nähtuste või tegevuste tähistamiseks (tikkudest maja- tikumaja jm); - hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid; - hääldab õigesti 3-4silbilisi tuttava tähendusega sõnu; - hääldab õigesti kõiki häälikuühendeid 1-2silbilistes tuttava tähendusega sõnades - hääldab õigesti sageli kasutatavaid võõrsõnu (taburet, banana, divan); - tunneb kuulates iseseisvalt ära hääliku häälikute reas ja sõnades (v.a. häälikuühendites); - kuulab ettelugemist, olles seejuures aktiivne (osutab piltidele, küsib, parandab, ettelugejat tuttava teksti puhul); - kirjutab õigesti üksikuid sõnu trükitähtedega (nt oma nime)

6-7a. laps	• tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel; arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga; • kasutab dialoogis erinevaid suhtlusstrateegiaid (veenmine, ähvardamine) sõltuvalt suhtluseesmärkidest, kasutab ja mõistab suhtlemisel nalja, narritamist; • saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida; • suudab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda; • püsib teemas, vajaduse korral läheb kaasa teiste algatatud teemamuutustega;; • räägib iseendast ja esitab küsimusi täiskasvanu kohta (Kus ja kellega ta elab) • jutustab pildi, kuuldud teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid; • laiendab täiskasvanu suunamisel teksti (tuletab eelnevat ja järgnevat tegevust); • suunab kõnega kaaslaste tegevust ja annab sellele hinnanguid; • jutustamise ajal parandab ja täpsustab oma teksti; • kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid; • kasutab kõnes kõiki käände-ja pöördvorme ainsuses ja mitmuses; • kasutab kõnes käändevorme harva esinevates funktsioonides (hommikust õhtuni • kasutab kõnes õigesti osastava ja sisseütleva käände erinevaid variante (palju linde, konni, autosid); • märkab grammatikavigu teiste kõnes ning osutab neile (lugeb-loeb); • kasutab kõnes enamasti õigesti laadivahelduslikke sõnu (poeb-pugema, siga - sead) ja umbisikulist tegumoodi (loetakse, pesti), • valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada; • kasutab kõnes õigesti aja –ja ruumisuhteid väljendavaid sõnu(<i>eile, täna, homme; hiljem, enne, pärast; vahel, kohal</i>); • kasutab kõnes samatähenduslikke sõnu (<i>jookseb, lippab, sibab</i>); • mõistab samatüveliste sõnade tähenduste erinevusi ((joonistaja, joonistus, jooneline); • mõistab abstraktseid üldnimetusi õpitud valdkondades (sõidukid, elusolendid, tähtpäevad, kehaosad) ja abstraktse tähendusega sõnu (mõtlen, arvan); • hääldab oma kõnes ja etteõeldud sõnade kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid; • hääldab õigesti võõrhäälikuid (<i>f, š</i>) tuttavates sõnades (<i>fanta,; šokolaad</i>); • nimetab ja kirjutab enamikku tähti, • veerib kokku 1-2 –silbilisi sõnu, tunneb kirja pildis ära mõned sõnad; • häälib õigesti 1-2silbilisi ka sulghäälikuid sisaldavaid häälikuühenditega sõnu; • eristab häälikuühendita sõnas kuulmise järgi teistest pikemat häälikut; • jagab kuuldud lause sõnadeks, kasutades sõnade arvu märkimiseks abivahendeid • kirjutab joonistähedega 1-2-silbilisi sõnu õigesti järjestatud ühekordsete tähtedega; • muudab täiskasvanu eeskujul sõna vältestruktuuri (<i>koll- kool; tibu-tippu</i>); • tunneb ära luuletuse ja muinasjutu kui kirjandusžanri; • teab peast emakeelseid luuletusi ja laule.
-----------------------	---

2.5.3. Valdkond – Matemaatika

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- 2) järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuse põhjal;
- 3) tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;
- 4) mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
- 5) mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
- 6) tunneb ja kirjeldab geomeetrilisi kujundeid;
- 7) näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

2.5.3.1. Õpisisu

- 1) hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine;
- 2) suurused ja mõõtmine;
- 3) geomeetrilised kujundid.

2.5.3.2. Lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti

2-3a. laps	• rühmitab esemeid ühe sarnase tunnuse (värvus, kuju, suurus jm) järgi hulgaks; • leiab erinevate esemete hulgast <i>palju</i> ja <i>üks</i>; • loendab asju kolme piires ning vastab küsimusele <i>mitu on ?</i>; • näeb ja leiab esemetes erinevusi (suur-väike); • leiab samasuguse kujundi peale-, kõrvuti-või sisseasetamise teel; • kompimise-veeretamisega eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid, sh ringi ja ruutu; • vestleb <i>ööle</i> ja <i>päevale</i> iseloomulikust ning matkib tegevusi mängus; • orienteerub oma kehal ja näitab, mis asub <i>ülal</i>, <i>all</i>, <i>kõrval</i>, <i>ees</i>, <i>taga</i>.
3-4a. laps	• otsustab, kas nimetatud ese kuulub (ei kuulu) moodustatud hulka; • paaride moodustamisega (üksühesesse vastavusse seadmisega) saab teada, et esemeid on võrreldavates hulkades <i>sama palju</i>, <i>ühepalju e. võrdselt</i>; • loendab 5-piires ja tunneb arvude rida 5ni; • võrdleb (järestab) kahte eset suuruse (suurem-väiksem), pikkuse (pikem- lühem), laiuse (laiem-kitsam) järgi ning kasutab mõisteid; • eristab kolmnurka ja nelinurka ning leiab kujunditega sarnaseid esemeid rühmatoast, õuest ja tänavalt; • leiab aastaaegadele iseloomulikke tunnuseid (pildidel, vestluses); • eristab <i>hommikut</i> ja <i>õhtut</i> (kirjeldab tegevusi); • määrab teiste laste ja esemete asukohta enda suhtes: <i>ülal</i>-<i>all</i>, <i>ees</i> -<i>taga</i>, <i>jm</i>

4-5a. laps	• rühmitab esemeid, olendeid kahe erineva tunnuse alusel (poisid, tüdrukud); • võrdleb esemete hulki paaridesse seades ning otsustab, mida on <i>rohkem kui, vähem kui</i>; • tutvub arvudega 10ni; • järjestab esemeid kõrguse järgi (kõrgem-madalam); • järjestab 3 eset suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi; • näeb ja oskab kirjeldada ruudu ja ristküliku sarnasusi ja erinevusi ning leida sarnaseid kujundeid ümbritsevast;
	• teab ööpäeva osi <i>hommik-päev-õhtu-öö</i>; kirjeldab tegevusi ja sündmusi <i>eile- täna-homme</i>; • määrab enda asukohta teiste laste ja asjade suhtes (seisan Alo taga jm); • määrab vasakut ja paremat poolt.
5-6a. laps	• loendab 12-piires, teab arvude rida 12ni; • oskab nimetada antud arvule eelnevat/järgnevat arvu; • tunneb numbrimärke; • võrdleb arve (on suurem kui, on väiksem kui); • paneb kokku kahe hulga esemeid ja liidab; • võtab ühest hulgast esemeid ära ja lahutab; • järjestab kuni 5 eset suurustunnuse järgi; • leiab vaadeldavast objektist silma järgi <i>suurema-väiksema-sama suure</i> ning kontrollib objekte kõrvutades; • hindab kaugust silma järgi; • mõõdab pikkust, laiust ja kõrgust kokkulepitud mõõtevahendiga; • järjestab raskuse ja paksuse järgi; • koostab mustreid, laob pilte kujunditest; • rühmitab kujundeid vormi, suuruse, värvuse vm järgi; • kirjeldab tegevusi erinevatel nädalapäevadel ja teab nädalapäevade järjestikuseid nimetusi; • eristab mõisteid <i>kiiresti-aeglaselt, varsti, hiljem, kohe</i>; • määrab esemete asukohta teise eseme suhtes: <i>all -peal, kohal, keskel, äärel, vasakul-paremal</i>; • orienteerub ruumis (õues) juhendite järgi.

6-7a. laps	• määrab esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotab esemeid kahe erineva tunnuse järgi; • võrdleb hulki, kasutades mõisteid <i>rohkem, vähem, võrdselt</i>; • teeb 12 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu, teab arvude 1-12 järjestust ja tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada; • liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb märke +, -, =; • koostab kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesi; • järjestab kuni viit eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm); • rühmitab esemeid asendi ning nähtusi ja tegevusi ajatunnuse järgi; • kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteerub ruumis, õuealal ja paberil; • oskab öelda kellaaega täistundides ning koostab päevakava; • nimetab nädalapäevi, kuid, aastaaegu, teab oma sünnikuud ja –päeva; • mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõduühikuga (samm, pulk, nöör vms); • eristab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (kroon, sent, sentimeeter, meeter, kilomeeter, liiter, kilogramm) ja teab, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse; • leiab erinevate kujundite hulgast ringi, kolmnurga, ristküliku, ruudu ning kera ja kuubi, kirjeldab neid kujundeid. • kasutab kõnes õigesti sõnu <i>enne, praegu, hiljem-varem, noorem-vanem</i>; • orienteerub tasapinnal (paberil).
-------------------	--

2.5.4. Valdkond – Kunst

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- 2) kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
- 3) vaatab, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid;
- 4) kasutab õpitud voolimis-, joonistamis ning maalimisvahendeid ja-võtteid;
- 5) kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
- 6) vaatab kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

2.5.4.1. Õpisisu

- 1) kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- 2) kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;
- 3) tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine,
- 4) kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist.

2.5.4.2. Lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti

2-3a. laps	• tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest; • kaunistab täppidega ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid; • õpetajat jäljendades muljub voolimismaterjali; • tekitab iseseisvalt jämedate joonistusvahenditega (rasvakriidid, pliiatsid jm) erinevaid jälgi (täppe, jooni) paberi piirides; • teeb pintsliga täppe, tõmbab jooni; • trükib näpuvärvidega sõrmede ja kogu käega; • vajutab jäljendeid kasutades eelnevalt õpetaja poolt värviga kaetud templit; • kortsutab iseseisvalt pehmet paberit; • püüab katta aluspinda liimiga ja asetada sinna liimimiseks kujundeid; • vaatleb pilte, näidistöid ja raamatuillustratsioone ning vastab küsimustele
3-4a. laps	• leiab kritselduste hulgast nime(tuse) andmist või loo jutustamist väärivaid kujundeid: • leiab ümbritsevas juhendamise toel sinise, kollase, punase ja rohelise värvuse; • kaunistab (täppidega, joontega) ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid; • õpetajat jäljendades muljub ja näpistab, rullib ja veeretab voolimismaterjali; • teeb sõrme või pulgaga pehmesse voolimismaterjali jäljendeid; • tekitab iseseisvalt jämedate joonistusvahenditega (rasvakriidid, pliiatsid jm) erinevaid jälgi (täppe, vertikaalseid, horisontaalseid, sirgeid, lainelisi, katkendlikke ja spiraalseid jooni); paberi piirides; • tõmbab pintsliga erineva suunaga jooni, teeb täppe ning katab pindu; • vajutab jäljendeid, kattes templi iseseisvalt värviga; • kortsutab iseseisvalt pehmet paberit ning rebib paberist tükke; • katab aluspinna liimiga, puistab sellele erinevaid objekte ja liimib kujundeid; • näitab teistele oma tööd kui kunstiteost ja räägib sellest
4-5a. laps	• kujutab natuurist inspireeritud asju, objekte ; • jutustab oma piltides tuttavatest asjadest ja kogetud sündmustest; • võrdleb heledamaid ja tumedamaid värvitoone ning tunneb sinist, kollast, punast, rohelist, valget, musta, pruuni ja roosat; • koostab elementidest lihtsa kordumisskeemiga mustririba eseme ääriks kaunistamiseks; • kujundab õpetajaga koos tähtpäevakaardi sündmuse meeleoluga sobivate motiividega;

	• valib kaunistusmotiivi ja kannab juhendamisel šabloonil või templil abil selle omavalituse kohale esemel; • õõnestab ümarvorme süvendit põidlagi vajutades; • muudab voolimismaterjalide kuju neid pigistades ja venitades; • joonib ja kujundeid ühendades joonistab sümbolitega; • joonistab ja katab pindu värvi- ja viltpliiatsitega, kriitide ja sõega; • teeb objektidele väiksemaid detaile pintslivajutuste –ja tõmmetega; • rebib paberist ribasid ja kujundeid ning kleebib need sõltuvalt töö olemusest lükib paelale, traadile vms auguga esemeid; • õpetaja juhendamisel meisterdab looduslikust-tehismaterjalist, paberist jm; • vaatleb omal algatusel raamatuillustratsioone ja jutustab küsimuste toel nähtust;
5-6a. laps	• kujutab loodusest inspireeritud asju, objekte jne isikupäraste sümbolitega, mis olemuselt täienevad ja muutuvad keeruliseks; • jutustab oma piltides nii tuttavatest asjadest ja kogutud sündmustest kui ka oma fantaasiatest; • kasutab emotsioonide, nähtuste, esemete jne kujutamiseks värvitoone oma seostest ja tunnetest lähtuvalt; • valib mõtte teostamiseks sobivaimana tunduvad vahendid; • koostab kordumisskeemiga mustririba eseme kaunistamiseks; • kujundab tähtpäevakaardi sobivate motiividega; • valib kaunistusmotiivi ja šabloonil või templil abil kaunistab eset; • nii ümar-kui ka piklikke vorme töödeldes loob soovitud esemeid; • ühendab voolitud detaile omavahel; • joonib ja kujundeid ühendades joonistab sümbolitega, mis täienevad ja muutuvad keerukamaks; • joonistab ning värvib pindu värvi- ja viltpliiatsitega, kriitide ja sõega, muutes joonte tihedust; • kasutab joonistusvahendeid liigse surveta; • võtab pintslile vajaduse korral lisaks värvi ja katab pindu; • ei kata maalides juba küllaldaselt kaetud pinda korduvalt; • rebib ja lõikab paberist ribasid ja kujundeid ning kleebib need sõltuvalt töö olemusest; • valib meelepärasteid meisterdamisvahendeid (looduslik-tehismaterjal jm) ning neid omavahel ühendades või materjale kombineerides loob oma töö; • vaatleb omal algatusel raamatuillustratsioone ja kunstiteoseid ning esitab nende kohta küsimusi ja avaldab arvamusi; • jutustab küsimuste toel, mida ta on oma töös kujutanud ning nimetab, mis materjale ta on oma töös kasutanud; • suhtub heasoovlikult kaaslaste töösse
6-7a. laps	• leiab ümbritseva vaatlemisel erinevaid detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud viisil; • püsib töös valitud teemas seda isikupäraselt tõlgendades; • kasutab loovalt geomeetrilisi kujundeid ja nende kombinatsioone keerukamate objektide ülesehitamiseks; • väljendab joonistes, maalides, voolides ja meisterdades meeleolusid ja fantaasiasid;

	• jutustab temaatilistes töödes tegelaste tegevusest, omavahelistest suhetest ning tegevusajast-ja kohast; • kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid vahendeid; • tunneb ümbritsevas esinevaid värve ja nimetab erinevaid värvitoone (hall jm)
	• värvib oma joonistatud või värviraamatu kujundeid, varieerides käe liikumise suunda; • sobitab pindu kattes heledaid ja tumedaid, peeni ja jämedaid jooni; • segab värve uute toonide saamiseks ja väldib värvide määrdumist; • kasutab töös pintsli erinevalt (pintsli otsa, külge) ja eri jämedusega pintsleid; • kujutab inimesi neile iseloomulike tunnuste kaudu; • keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö; • loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest; • valib eri materjalide liitmiseks ühendusviiside seast oma mõtte teostamiseks sobivamad või leiab oma võtted; • valmistab lihtsa mänguasja täiskasvanu tegevust matkides; • koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks; • aitab kujundada tähtpäevaga seotud peolauda ja ruumi; • kasutab iseseisvalt tuttavaid voolimismaterjale, arvestades nende eripära; • valmistab õpetajaga koos uusi voolimissegusid; • niisutab voolingute ühenduskohti esemete tugevdamiseks; • kirjeldab kunstiteoseid, nende detaile, värve ja meeleolu; • fantaseerib ja jutustab teose juurde ka loo, mis juhtus enne, mis juhtub pärast; • kasutab illustratsioone, fotosid ja kunstiteoseid oma töö lähtealusena, luues oma vaba ja isikupärase variandi

2.5.5. Valdkond – Muusika

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- 2) suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- 3) suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- 4) suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

2.5.5.1. Õpisisu

- 1) laulmine;
- 2) muusika kuulamine;
- 3) muusikalis-rütmiline liikumine;
- 4) pillimäng.

2.5.5.2. Lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti

2-3a. laps	• kuulab ja jälgib õpetaja laulu; • sooritab koos õpetajaga lihtsaid liikumisi vastavalt laulu tekstile; • tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast; • mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa kuulatud muusikale kehapillil (plaksutab)
3-4a. laps	• huvitub laulmisest; püüab õpetajaga kaasa laulda (üksikuid sõnu, laululõike) • osaleb laulude esitamises (plaksutab või laulab kaasa); • liigub koos õpetajaga vastavalt muusika meeleolule, arvestades pulssi ja meetrumit (nt kõnd ja jooks, keerutamine paarilisega jm); • reageerib emotsionaalselt muusika iseloomule (nt plaksutab); • mängib muusikat kuulates, liikudes ja lauldes kaasa pulssi või rütmi kehapillil, kõlapulkadel, kuljustel, trummil ja marakal;
4-5 a. laps	• laulab rühmaga samas tempos laulab peast lihtsamaid õpitud rahva-ja lastelaule; • väljendab muusika meeleolu liikumise kaudu (loovliikumine); • tantsib, kasutades eakohaseid tantsuelemente (põlvetõstekõnd-jooks, liikumine hanereas ringis, • osaleb laulumängudes; • kuulab laulu ja muusikapala ja väljendab emotsionaalselt kuulatud muusikas tajutud kontrastseid meeleolusid liigutuste ja liikumisega; • tunneb kuulmise järgi ära mõningaid õpitud laule; • mängib rütmipille (nt trummi, kuljuseid) muusika kuulamise, liikumise ja laulmise saateks; • eristab rütmipille , kuulates neid tämbri järgi
5-6a. laps	• laulab väljahingamisel loomuliku häälega; • esitab laule rühmaga samas tempos; • laulab peast teistega koos mõningaid rahva – ja lastelaule; • muudab liikumist muusikaosade ja muusikaliste väljendusvahendite vaheldumise põhjal arvestades pulssi ja meetrumit; • esitab õpetaja seatud tantse, kasutades õpitud tantsuelemente; • kuulab laulu ja muusikapala huviga ja väljendab kuulatud muusikas tajutud meeleolusid erinevate muusikaliste tegevuste (pillimäng, laul, liikumine) kaudu; • mängib ja tunneb kuulates tämbri järgi ära õpitud rütmipille; • mängib rütmisaateid lasteriimidele ja –lauludele; • ansambelmängus osaledes alustab ja lõpetab koos teistega, mängib nendega ühes tempos; • mängib tamburiini, kõlatoru, võrutrummi ja kastanjette

6-7a. laps	• laulab ilmekalt loomuliku häälega ja vaba hingamisega; • laulab peast eakohaseid rahva- ja lastelaule nii rühmas/ansamblis kui ka üksi; • suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada eakohase sõnavaraga; • eristab kuulmise järgi laulu, pillimängu ja lihtsamaid žanre (hällilaul, marss, tantsuviis, rahvalaul); • eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille; • mängib eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel õpitud lauludele ja instrumentaal- paladele lihtsaid kaasmänge; • mängib lastepillidel ja oskab mängida ka pilliansamblis; • mängib järgmisi pille: kõlaplaadid, metal-agoogo, ksülofon; • liigub ja tantsib sünkroonis teistega kasutades hüpaksammu, külj- ja eesgaloppi; • liigub vastavalt muusika meeleolule, tempo muutustele; • väljendab ennast loovalt muusikali – rütmilise liikumise kaudu.
-------------------	--

2.5.6. Valdkond – Liikumine

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- 2) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- 3) tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- 4) mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- 5) järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

2.5.6.1. Õpisisu

- 1) kehalise kasvatusel alased teadmised: ohutus, enesekontroll ja hügieen;
- 2) põhiliikumised;
- 3) liikumismängud;
- 4) erinevad spordialad;
- 5) tants ja rütmika.

2.5.6.2. Lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti

2-3a. laps	• ronib ning roomab üle ja läbi väikeste takistuste; • kõnnib piiratud pinnal ja säilitab kõndides ning joostes sihi; • hüpitab käes palli ning jälgib selle suunda; • mängib koos juhendaja ning kaaslastega kõnni- ja jooksumänge; • sooritab ettenäitamise ja juhendamise järgi asendeid ja liikumisi; • jookseb veereva vahendi (palli, rõnga) järel; • istub kelgul ja hoiab tasakaalu mäest laskudes; • kasutab liikudes rütmipille juhendaja abil; • sobitab juhendaja abil liikumist muusika järgi; • mängib vabamängus iseseisvalt
-------------------	---

3-4a. laps	• sooritab põhiliikumisi; • säilitab liikudes tasakaalu nii tasakaalupingil kui ka vähendatud pinnal; • mängib matkiva sisuga 1-2 reegluga kõnni-ja jooksumänge; • mängib iseseisvalt aktiivse liikumisega mängu; • sooritab võimlemisharjutusi eri asenditest ja erinevate vahenditega; • teeb harjutusi ettenäitamise ja juhendamise järgi ühtses tempos õpetaja ning kaaslastega; • teeb painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi; • veab tühja kelku ja sõidab kelguga iseseisvalt nõlvakust alla; • liigub suuskadel otsesuunas; • kõnnib, jookseb ja hüpleb rütmiliselt muusika järgi; • sooritab õpetaja juhendamisel liigutusi muusika järgi erinevas tempos • matkab õpetaja või vanematega looduses, teeb kaasa kuni 500m pikkuse rännaku ja püsib tempos
4-5a. laps	• sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes; • teeb koordineerimise, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi; • mängib 2-4 reegluga liikumismänge, pingutab end ühise eesmärgi nimel; • sooritab juhendamisel kuni neljast harjutusest koosnevat kombinatsiooni; • hoiab oma kohta erinevates rivistustes: kolonnis, ringis, viirus; • kasutab suuskadel liikudes käte abi ja keppide tuge; • sooritab imiteerivaid liigutusi muusika järgi; • plaksutab ja liigub vastavalt rütmile; • algatab iseseisvalt mängu; • tegutseb iseseisvalt lasteaia õuealal
5-6a. laps	• kasutab põhiliikumisi tegevuses ja mängudes; • sooritab staatilist tasakaalu nõudvaid harjutusi; • teeb harjutusi väikevahenditega eakohaselt tehniliselt õigesti(pallid, hübitsad); • mängib kollektiivseid võistlusmänge; • osaleb jõukohastes teatevõistlustes (nt joonejooksud); • tunnistab nii enda kui ka vastas meeskonna edu;
	• valitseb oma liigutusi koordineerimise ja tasakaalu nõudvaid harjutusi tehes; • sooritab tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi; • veab üksi, kahekesi, kolmekesi kelgul kaaslast; • kelgutab mäest alla, täites eriülesandeid (nt haarab esemeid); • suusatades kasutab libisemist; • jälgendab liikumisega erinevaid rütme, liigub vastavalt muusika tempole; • liigub muusika järgi iseseisvalt ja vabalt; • kasutab spordi – ja mänguväljakute vahendeid sihipäraselt; • sooritab rännaku ja orienteerub koos õpetajaga

6-7a. laps	• keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks; • peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid; • sooritab põhiliikumisi pingevalt, nii et liigutused on koordineeritud, rütmilised; • sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi; • säilitab tasakaalu paigal olles ja liikumisel; • kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt; • matkib täiskasvanut harjutuste sooritamisel; • sooritab üheaegselt kaaslasega rütmiliikumist; • ronib varbseinal vahelduva sammuga ning täidab lisaülesandeid; • liigub vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga; • kasutab liikumisel erinevaid vahendeid (lindid, rätikud, rõngad, suusad, kalgud jne) • kasutab lihtsaid tantsusamme üksi ja rühmas tantsides • osaleb kalguvõistlustel, sõidab nõlvast alla põhiasendis; • suusatab vahelduva libiseva sammuga, käsitseb suusavarustust iseseisvalt; • suudab sõita tõukerattaga ja kahe rattalise rattaga • mängib sportlike elementidega mängu (korvpall, jalgpall jne); • peab kinni kokkulepitud mängureeglitest; • nimetab erinevaid spordialasid ja Eesti tuntumaid sportlasi.
-------------------	--

2.5.7. Valdkond – Eesti keel kui teine keel

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on , et laps:

- 1) tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu;
- 2) soovib ja julgeb eesti keeles suhelda nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega;
- 3) tunneb ära ja saab aru eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest;
- 4) kasutab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid igapäevases suhtlemises.

2.5.7.1. Õpisisu

- 1) kuulamine;
- 2) kõnelemine;
- 3) Eesti kultuuri tutvustamine

Eesti keele õpetamine mitte-eesti kodukeelega lapsele toimub rühmas lõimitud tegevuste kaudu, millele võib lisanduda vajadusel eesti keele tugiõpe.

2.5.7.2. Lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti

3-4a laps	• tunneb huvi eesti keele vastu;
------------------	--

4-5a. laps	• reageerib adekvaatselt lihtsamatele korraldustele; • kuulab eestikeelset ettelugemist või jutustamist; • mõistab lihtsamaid õpitud küsimusi; • tunneb ära õpitud sõnad ja väljendid ning mõistab neid; • teab õpitud lihtsamaid viisakusväljendeid; • tunneb aktiivset huvi asjade nimetuste vastu; • kordab järele õpitud sõnu ning kasutab neid tuttavate esemete, tegevuste ja omaduste nimetamiseks; • oskab vastata lihtsamatele küsimustele; • hääldab järele kuulnud sõnu; • tunneb ära Eesti lipu ja oskab seda kirjeldada; • oskab nimetada, mis riigis ta elab; • tunneb huvi Eestis tähistavate tähtpäevade vastu; • tunneb huvi eesti rahvaloomingu vastu
5-6a. laps	• reageerib adekvaatselt eesti keeles antud korraldustele; • kuulab eestikeelset ettelugemist või jutustamist ning tunneb kuuldu pildil ära; • mõistab õpitud küsimusi; • tunneb ära õpitud sõnad ja väljendid ning mõistab neid; • kasutab õpitud viisakusväljendeid; • kasutab õpitud sõnu esemete, tegevuste ja omaduste nimetamiseks; • oskab koostada lihtsamaid fraase ja lauseid; • kasutab endast rääkides sõna <i>mina</i>; • vastab küsimustele õpitu piires; • teab peast mõnda eestikeelset laulu või luuletust; • tunneb huvi eesti keeles lugemise ja kirjutamise vastu; • tunneb kirja pildil ära oma nime; • tunneb Eesti rahvussümbolitest ära Eesti lipu, rahvuslille ja-linnu ning oskab neid nimetada; • oskab nimetada mõningaid Eestis tähistatavaid riiklikke ning rahvuslikke tähtpäevi; • oskab laulda mõnda tuntud eesti lastelaulu; • teab mõnda eestikeelset liisusalmi
6-7a. laps	• reageerib adekvaatselt eesti keeles antud korraldustele; • kuulab ja mõistab kõnet, mis on vahetult seotud õpitud suhtlussituatsioonidega; • mõistab ettelõetud või jutustatud eakohase eestikeelse teksti põhisisu; • mõistab esitatud küsimusi; • tunneb ära õpitud/omandatud sõnad ning mõistab neid; • kasutab elementaarseid viisakusväljendeid erinevates suhtlussituatsioonides; • kõneleb õpitud sõnavara piires, suudab alata ja lõpetada lihtsamat vestlust; • vastab küsimustele ning oskab ise esitada lihtsamaid küsimusi; • moodustab ise lihtsamaid fraase ja lihtlauseid; • räägib õpitud sõnavara piires endast ja oma perest ning vestleb õpitud teemadel; • teab peast mõnda eestikeelset luuletust ja laulu;

	• tunneb eesti keele häälikuid ja tähti;
	• hääldab korrektselt lihtsamaid häälikuid; • tunneb kirja pildis ära mõned eestikeelsed sõnad; • oskab kirjutada oma nime trükitähtedega; • teab ja oskab Eesti rahvussümbolitest kirjeldada Eesti lippu, rahvuslille- ja lindu ning nimetab vähemalt kaks eesti rahvustoitu; • oskab kirjeldada mõne Eestis tähistatava tähtpäevaga seotud kombeid, s.h. oma kogemuste põhjal; • oskab laulda mõnda lihtsamat eesti rahvalaulu; • tunneb ära eesti rahvarõivad

3. LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMINE JA HINDAMINE

3.1. Lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted ja korraldus

Laste arengu analüüsimise ja hindamise põhimõteteks on:

- 1) perekonna kaasamine: pedagoogid peavad nägema ja hindama lastevanemate rolli laste arengu hindamise protsessis ja sekkumise vajadust;
- 2) arenguliselt kohane hindamine: hindamise tüüp ja meetodid peavad sobima lapse individuaalsete vajaduste ja aengutasemega;
- 3) meeskonnatöö: lapse eluga seotud isikud peab kaasama lapse hindamise planeerimisel ja tulemuste tõlgendamisel.

Laste arengu jälgimine aitab:

- 1) näha iga lapse individuaalsust ning õpetajal oma töös sellega arvestada;
- 2) vältida lastele liiga kergete või raskete ülesannete andmist;
- 3) ennetada võimalike õpiraskuste teket;
- 4) õigeaegselt märgata lapse üld- või eriandekust;
- 5) suunata erivajadustega last õigeaegselt spetsiaalsetele uuringutele;
- 6) välja töötada tegevusplaani, milles on arvestatud laste individuaalsete vajadustega;
- 7) lastega tegelejal analüüsida oma töö tulemuslikkust ja vajadusel muuta oma töömeetodeid.

Kõiki lapsi hõlmavad tegevused

- Rühmaõpetaja jälgib iga lapse individuaalset arengut esimestest päevadest alates, mil laps rühma koosseisuga liitub, et võimalikult vara märgata lapse arengulisi erisusi.
- Rühmaõpetaja jälgib kavakindlalt lapse kehalist, vaimset ja sotsiaalset, sh. esteetilist ja kõlbelist arengut ning annab lapsevanemale üks kord aastas toimuval arenguvestlusel suulise tagasiside lapse arengu kohta. Vajadusel sõlmitakse kokkulepped edaspidiseks koostööks.
- Igale lapsele koostavad rühmaõpetajad lapse arengumapi.
- Rühmaõpetaja märkab arengulisi erisusi lapse arengus, konsulteerib lasteaia tugispetsialistidega, nõustab lapsevanemaid ja toetab last tema arengus koostöös teiste spetsialistidega.

- Kooliminevatele lastele koostatakse lasteaia lõpetamisel koolivalmiduskaart (Eliisis vorm)

Lapse arengu hindamise aluseks on lapse üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused.

Lapse arengu analüüsimisel kasutatakse järgmisi meetodeid:

- 1) vaatlus – last vaadeldakse erinevates tegevustes, et selguksid lapse tugevad küljed ja võimalikud probleemid. Vaatluste tulemused fikseeritakse kirjalikult ja säilitatakse lapse arengumapis;
- 2) vestlus, intervjuu – õpetaja poolt pannakse kirja lapse jutt sõna-sõnalt vahele segamata ja lisaküsimusi esitamata. Struktureeritud intervjuu läbi viimisel kasutatakse kindlaid kõigile intervjuueeritavatele esitatud küsimusi. Kirjalikud tulemused kogutakse lapse arengumappi;
- 3) laste tööd – lapse tööd kogutakse arengumappi, mis annab hea ülevaate tema arengu dünaamikast (näit. lapse joonistus endast, oma perest jm);
- 4) Rühmaõpetajate poolt valitud sobiv lapse arengu analüüsimine:
 - a) lapse arengu hindamise tabel (Lisa 2) – tabelit täidetakse õpetaja poolt järjekindlalt, kohe märgitakse tabelisse lapse käitumises ilmnenud muutused, oskuste täienemine või uute oskuste omandamine. Järjepidevuse tagamiseks koostatakse tabel mitmeks aastaks;
 - b) mänguline meetodi kasutamine „Arengu jälgimise mäng“(TEA Kirjastus 2011), mille tulemused fikseeritakse lapse arengumapis

Info lapse arengu kohta fikseeritakse lapse arengumapis.

Vähemalt üks kord õppeaastas viib pedagoog lapse arengu hindamiseks ja toetamiseks lapsevanemaga läbi arenguvestluse, mis:

- 1) annab tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest;
- 2) selgib lapsevanema seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes;
- 3) selgitab edasise koostöö eesmärgid.

Õpetaja toetub taolisel arenguvestlusel konkreetse lapse kohta aasta jooksul tehtud kirjalikele märkmetele arengumapis.

3.2. Kooliks ettevalmistus

Lapse ettevalmistamine kooliks algab juba enne lasteaeda tulekut ja jätkub ühtse järjepideva protsessina kuni kooli minekuni. Oluline on lapse igakülgne valmisolek koolis õppimiseks. Lasteaed lähtub õpetamisel lasteaia ainekavadest ja riiklikus õppekavas ettenähtud pädevustest, mida laps peaks olema omandanud kooliminekuks ehk, siis 6- 7aastase lapse eeldatavatest tulemustest. Tihedat koostööd tehakse lapse vanematega, kes on lapse arengu eest vastutavad ning lasteaed toetab neid. Kooliküpsuse hindamisel kaasatakse muusika-, liikumisõpetaja, logopeedi, psühholoogi, eripedagoogi, sotsiaalpedagoogi HEV-

koordinaatorit, kes aitavad lapse taset määrata ja annavad vajadusel nõu ning soovitusi edasiseks.

Laste koolivalmiduse kujunemist selgitatakse õppeaastas kaks korda: septembris ja aprillis/mais. Sügisesel rühma koosolekul tutvustatakse vanematele, kuidas on kavandatud uurida kujunevat koolivalmidust ning kuidas saavad selles osaleda vanemad. Vajadusel kaasatakse ka tulevane 1.klassi õpetaja. Aprillis/mais analüüsitakse lapse arengu edenemist ning saavutatud valmidust alustada õpinguid 1.klassis.

Arenguvestlusel tutvustatakse vanemale lapse arengumapi sisu, antakse kahepoolset tagasisidet lapse arengust, kavandatakse mõlemapoolsed edasised tegevused lapse arengu toetamisel ning kuidas probleemide ilmnemise korral lapse arengut suunata, toetada.

Laste, kes on lasteaeda tulnud alles viimasel aastal enne kooli, arengutasemega ja teadmistega erinevates ainevaldkondades tutvub õpetaja 1.septembrist kuni 1.oktoobrini. Vajadusel tehakse talle individuaalne arenduskava lähtudes tema arengutasemest. Seda tuleb teha selleks, et saavutada lapse igakülgne valmisolek kooliks. Vähemalt üks kord õppeaastas tehakse kokkuvõtte individuaalse arenduskava rakendumisest.

Lasteaia õppekava läbinule annab lasteaed välja koolivalmiduskaardi (Lisa Eliisis).

Lapse vanemaid, kelle laps ei saavuta kooliminekuks mingitel põhjustel kooliküpsust, teavitatakse võimalusest taotleda koolipikendust. Koolipikenduse saanud lapsele koostatakse individuaalne arenduskava (september), mille rakendumisest tehakse kokkuvõtte vähemalt üks kord õppeaastas.

Info lapse arengu kohta fikseeritakse lapse arengumapis.

Sügisel (november) annab kooli 1.klassi õpetaja teada, kuidas toimub laste edasijõudmine koolis.

4. ERIVAJADUSTEGA LAPSE ARENGU TOETAMINE

Erivajadusega laps on laps, kelle võimetest, tervises seisundist, keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isiksuseomadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi lapse kasvukeskkonnas (mängu- ja õppevahendid, ruumid, õppe- ja kasvatusmeetodid jm) või rühma tegevuskavas.

Samuti kuuluvad siia alla eriandekusega (näiteks muusikaline eriandekus) lapsed ja ka erinevatel põhjustel koolipikendust saanud lapsed. Erivajadusest annavad teada lasteasutuse juhatajale lapse vanemad. Koostöös direktoriga leitakse konkreetsele lapsele talle sobivaim rühm lasteasutuses.

Erivajaduste liigitus on:

- andekas laps
- puudega laps (kehapuue, kõnepuue, kuulmis- ja/või nägemispuue, vaimse/psüühilise arengu hälve, psüühika-, käitumis- ning sotsialiseerumisraskused, liitpuue)
- sotsiaalse-, emotsionaalsete- ja/või käitumisprobleemidega laps
- kakskeelne/ mitmekeelsest kultuuri ja /või keelekeskkonnast laps

Erivajadusega lapse arengu toetamine lasteaias toimub meeskonnatööna:

- 1) lapse eripära võimalikult varajane märkamine – rühma õpetajate poolt laste arengutaseme järjepideva hindamise ja analüüsimise (kaasates ka liikumis- ja muusikaõpetajat, õpetaja abi, logopeedi, sotsiaalpedagoogi, eripedagoogi, psühholoogi, HEV-koordinaatorit) - tulemusena selgub lapse arengu mahajäämus, eripära või andekus. Kui leitakse, et mõne lapse senine areng ei ole kulgenud eakohaselt, selgitatakse lapsevanemale vajadust täiendavate uuringute järele erispetsialistide juures erivajaduse kindlaksmääramiseks;
- 2) lapse probleemile sobivaima lahenduse leidmine – lasteaia direktor ja HEV-koordinaator lasteaias ja valla sotsiaaltöötaja (pere psühhosotsiaalsete vajaduste hindaja, lapsele adekvaatse arengukeskkonna taga ja sidusisik pere ning teenuste pakkujate vahel) koostöös lapsevanemaga
kavandavad lapse arenguks vajalikke kasvukeskkonna tingimusi ja õppe-
kasvatustegevuse korraldamist;
- 3) erivajadustega lapse kaasamine eakaaslastega samasse keskkonda (tavarühma), kus tema tarvis kohandatakse õppekava, metoodikat, õppematerjale jne. Erivajadusega lapsega tegelevad õpetajad koostöös lasteaia liikumis- ja muusikaõpetajaga, logopeedi, eripedagoogi, sotsiaalpedagoogi, psühholoogiga ning lapsevanemaga, töötavad välja individuaalse arenduskava vastavalt lapse erivajadusele ja arengutasemele. Olenevalt erivajadusest esitab individuaalse arenduskava lapse arengule rühma õppekavaga võrreldes kas kõrgendatud nõudmisi (andekad lapsed) või vahendatud nõudmisi (arengulise mahajäämusega

lapsed). Vähemalt üks kord õppeaastas tehakse kokkuvõtte individuaalse arenduskava rakendumisest.

Individuaalne arenduskava (IAK) määrab kindlaks arengulisi erivajadusi arvestava õpetuse individuaalsed eesmärgid ja sisu, ajalise kestuse, õppematerjali kohandamise ja hindamise.

Individuaalne arenduskava koosneb järgmistest osadest:

- 1) üldosa ehk põhjendus – lapse nimi, sünniaeg, elukoht; varasem arengulugu, lapse arengutaseme kirjeldus ja analüüs antud ajahetkel.
- 2) arendustegevuse üldised tingimused ja eesmärgid – lasteaia keskkonna kohandamine: ruum ja vahendid, õpetajate töövormid jm, arendustöö üldeesmärgid
- 3) lapse oskuste kirjeldus õppetegevuse valdkondade ja üldoskuste kaupa
- 4) IAK koostamisel ja täideviimisel osalejad, kuupäev
- 5) IAK kokkuvõte (perioodi lõpus) – saavutatud individuaalsed eesmärgid ja omandatud oskused; edasise arendustegevuse suunad vajadus; tagasiside meeskonnaliikmetelt, sh lapsevanematelt; hinnang IAK toimimisele, kuupäev osalejad

Erivajadusega laste õpetamise põhimõtted:

- 1) arendustegevuse planeerimise ja läbiviimise aluseks on lapse eri arenguvaldkondade eelnev hindamine;
- 2) lapse sihipärane arendamine algab võimalikult varajases eas (varajane sekkumine);
- 3) esmase kahjustuse ja sellest tulenevate kõrvalekallete koostmõju arvestamine;
- 4) arendava õpetuse rakendamine, mis toetub käsitusele lähimast arengutsoonist;
- 5) erivajadusega laps võtab osa tavarühma (aia -ja liitrühm) ja lasteasutuse ühistest ettevõtmistest vastavalt oma tasemele;
- 6) erivajadustega laste õpetamisel on suurem rõhuasetus lapse sotsialiseerumisele;
- 7) laps omandab teadmisi vastavalt tema arengutasemele ja arengukiirusele.

Tihedat koostööd tehakse ka lapse vanematega, et õigeaegselt ja tulemuslikult aidata erivajadusega last.

ARENGULISED VÕI KESKKONNAST TINGITUD ERIVAJADUSED:

MUUKHEELNE LAPS

Põhiülesandeks muukeelsete lastega töös on aidata kaasa lapse maailma tundmaõppimisele teise keele kaudu, toetudes sellele, mis emakeeles on juba omandatud. Eesmärgi realiseerimisel peame oluliseks:

- äratada huvi eesti keele vastu, võimaldades tal kasutada teist keelt igapäevastes
- suhtlemissituatsioonides, kuna keele omandamine saab alguse tegelikus suhtluses;
- motiveerida last eesti keelt õppima;
- kujundada eesti keelele omast hääldust;
- õpetada eesti keele sõnu ja väljendeid läbi mängu ja suhtlemise;
- julgustada last õpitud sõnu ja fraase kasutama;
- kujundada valmidust eesti keeles suhtlemiseks;
- kaasata ja informeerida lapsevanemaid kodu rolli olulisusest lapse keele omandamisprotsessis;
- sagedast ettenäitamist;

- selgitamisel ilmekat kehakeele ja miimika kasutamist;
- mitmekesist tegevust, vaheldust, esemelis- praktilise tegevuse kasutamist (seoste tekkimine);
- koos lapsega tegemist /mitte lapse eest ära tegemist;
- eakaaslaste tuutorluse rakendamist, mis tähendab, et ette võivad näidata lapsed, kes ülesannet oskavad;
- keele õppimiseks tõhusat ümbruse ära kasutamist, mis tähendab, et rohkesti kasutavad õpetajad pildimaterjali seintel;
- grammatiliselt lihtsad laused;
- lihtne, igapäevane sõnavara;
- laste öeldud lausete kordamine;
- räägib asjadest mis on tugevalt ümbrusega seotud (siin ja nüüd);
- rõhutab olulisi sõnu;
- kasutab kehakeelt, miimikat, ettenäitamist
- räägib aeglasemalt.

LOGOPEEDILISTE PROBLEEMIDEGA LAPSED

Töös logopeediliste probleemidega lastega
RÜHMAÕPETAJA:

- jälgib lapse keelelist arengut ning teavitab vajadusel ilmnemisel lasteaia logopeedi;
- pakub lastele õige keelekasutusega eeskujut;
- kasutab lihtsaid lauseid;
- teeb koostööd logopeediga.

LOGOPEED :

- tuvastab iga-aastase laste kõneuringu käigus (ka õpetajate suunamisel) kõnearengu eripärad;
- juhendab õpetajaid, kuidas läbi viia individuaalseid kõnearendustegevusi
- nõustab lapsevanemaid töös logopeedilise lapsega;
- vajadusel annab soovitusi ja suunab teiste spetsialistide konsultatsioonile.
-

ANDEKAD LAPSED:

Töös andekate lastega:

- vajadusel tõstetakse üldandekuse korral (eelisarenenud on paljud valdkonnad) vastavate
- õppetegevuste raskusastet ja materjalide keerukust;
- eriaandekuse korral (kunstialad, muusika, füüsiline andekus) soovitatakse lapsevanemale vastavaid huvialaringe.

SOTSIAALSE-, EMOTSIONAALSETE JA/VÕI KÄITUMISHÄIRETEGA LAPSED

Töös käitumishäiretega lastega peame oluliseks:

- teha kindlaks probleemide ulatus ja põhjused (kas erivajadus või perekonna kasvatusstiil, mittejõukohane õpetamine või mõlemad);
- kindlate piiride ja reeglite kehtestamist, mille aluseks on lapse vanus ja rühmameeskonna kokkulepped perekonnaga. See muudab lapse tegevuse korrapärasemaks ning välised piirid aitavad tal kujundada uusi sisemisi piiranguid;
- rahuliku ja turvalise meeleolu loomine rühmas;

- regulaarsust ja kindlaid rutiine laste igapäevategemistes,
- kodu ja lasteaia tihedat koostööd, lapse perekonna kaasamist ühtsete reeglite
- kehtestamisel;
- vajadusel soovitud erialaspetsialisti (eriarst, psühholoog, logopeed, eripedagoog, sotsiaaltöötaja, lastekaitse) konsultatsioonile minekuks.

5. KOOSTÖÖ LASTEVANEMATEGA

Kasvatusele pannakse alus kodus. Perekond vastutab lapse kasvamise ja arenemise eest ning lasteaia töötajad austavad perekonna kasvatuspõhimõtteid. Lapse arengu soodustamiseks tehakse koostööd lapsevanemaga. Sellele aitab kaasa vastastikune usaldus ja lugupidamine ning avatud suhtlemine. Suhteid kujundab ja hoiab eeskätt õpetaja.

Lapsevanemale tutvustatakse lasteasutuse õppekava, rühma aasta ja nädala tegevuskavasid. Samuti on võimalus osaleda õppe- ja kasvatusprotsessi kavandamisel ja läbiviimisel (näit. õppe- ja kasvatustegevusi muuta mitmekülgsemaks, kaasates lapsevanemaid, kes tutvustavad lastele oma elukutseid ja hobisid). Lapsevanem annab lasteaia tegevuse kvaliteedile hinnangu. Selleks korraldab lasteaed kevaditi rahulolu küsitluse lapsevanematele.

Õpetaja teavitab lapsevanemat regulaarselt lapse arengust ja õppimisest ning kaasab ta hinnangu andmisse, samuti toetab ja annab nõu kasvatusküsimustes.

Vähemalt korra õppeaastas viib õpetaja vanemaga läbi arenguestluse. Selle eesmärgiks on saavutada kooskõla kodu ja lasteasutuse tegevuse eesmärkides ja põhimõtetes. Arenguestluse käigus antakse kahepoolset tagasisidet lapse arengust ning kavandatakse mõlemapoolsed edasised tegevused lapse arengu toetamisel.

Lasteaia ja lapsevanemate koostöövormid :

- 1) infovoldik lapsevanematele, kus on esitatud päevakava, kodukord, töötajad jm üldinfo lasteaia kohta;
- 2) rühmade stendid õppe- ja kasvatuskorraldusest;
- 3) rühmade infokaustad vanematele, kus on esitatud oluline dokumentatsioon (õppekava, tegevuskava jm);
- 4) rühma lastevanemate meililist, Eliis; lasteaia koduleht fb-grupid;
- 5) lastevanemate koosolekud (üldkoosolek üks kord aastas sügisel, rühma koosolekud kaks korda aastas sügisel ja kevadel); uute lastevanemate koosolekud
- 6) „lahtiste uste päev“- Õpetajate päeva tähistamine- lastevanematel võimalus tutvuda lasteaia argipäevaga, osaleda lasteaia tegevuses;
- 7) näitused, üritused, peod lastele ja lapsevanematele, lastevanematel võimalus osaleda ürituste läbiviimisel;
- 8) pedagoogide individuaalsed vestlused lapsevanemaga, nende nõustamine õppe- ja kasvatusküsimustes;
- 9) pedagoogide poolt arenguestluste läbiviimine lapsevanemaga vähemalt üks kord õppeaastas;
- 10) loeng lapsevanematele õppe- ja kasvatusteemal vähemalt üks kord õppeaastas;
- 11) ankeetküsitlus lapsevanematele, millega selgitatakse välja rahulolu lasteaia, mida nad lasteaialt ootavad jm.
- 12) individuaalsed vestlused lapsevanemaga vastavalt vajadusele rühmaõpetajaga, aineõpetajaga, juhtkonnaga jt;
- 13) lastevanemate nõustamine õppe- ja kasvatusküsimustes vastavalt vajadusele;

- 14) ühisüritused vastavalt lasteaia ühisürituste plaanile;
- 15) lasteaia interaktiivne koduleht info vahendamiseks;
- 16) lastevanemate ootuste ja rahulolu väljaselgitamiseks rahuloluküsitlused kevadel;
- 17) uute laste kohanemine lasteaia, kus uutel lastel on võimalus koos vanematega olla rühmas ja harjuda lasteaia päevarütmiga (kuni kahe nädala jooksul)

Koostöövormid lapsevanematega asutuse tasandil:

- Hoolekogu koosolekud
- Vestlus lasteaia direktoriga
- Vestlus HEV-koordinaatoriga
- Rühmade koosolekud
- Lastevanemate koolitus
- Rühmade ühisüritused
- Kodulehekül

Hea koostöö laabumise eest kannavad vastutust nii lasteaiaõpetajad kui ka lapsevanemad. Koostöös lastevanematega astub vajadusel esimese sammu õpetaja. Lapsevanemad võivad küll olla huvitatud oma lapse käekäigust, kuid tihti ei oska või ei söanda nad õpetajalt infot küsida.

6. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

Riisipere Lasteaia õppekava on arenev dokument, mis muutub koos ajaga. Õppekava uuendades ja täiendades lähtutakse sisehindamise tulemustest, kus kajastub, kuidas soodustab õppekava ning sellest lähtuv õppe- ja kasvatustegevus laste arengut, mängu ning õppimist. Õppekava rakendumist analüüsitakse õppeaasta lõpul pedagoogilise nõukogu poolt ja lähtudes tulemustest ning vajadusest muudetakse õppekava. Õppekava täitmist jälgitakse pedagoogilise nõukogu poolt. Lasteaia õppekava uuendatakse ja täiendatakse iga kalendriaasta alguses.

Õppekava muutmist võib alata juhtkond, pedagoogiline nõukogu või hoolekogu kui nende poolt teostatud analüüsi alusel leitakse see vajalik olevat.

Lasteaia õppekava kuulub muutmisele seoses:

- haridusalse seadusandluse muudatustega;
- pedagoogilise nõukogu ettepanekutega.

Õppekava muudatused kinnitab direktor lasteaia pedagoogilise nõukogu ettepanekul kuulates ära hoolekogu arvamuse.

Õppekava on muudetud pedagoogilise nõukogu ettepanekuga 14. september 2023.a nr 1.

Lisa 1. Koolivalmiduskaart

Lapse nimi		Sugu	
Sünniaeg		Vanus	
Kodune aadress			
Kodune keel			
Lasteaia nimi		Riisipere Lasteaed	
Rühma nimi ja liik			
Lasteaias käidud aeg			
1. Lapse lühiiseloostus			
Keel ja kõne			
Matemaatika			
Loovtegevused			
Motoorika			
2. Lisainfo			
3. Pere tähelepanekud, soovid ja ettepanekud			
Koostajad			
Väljastas		direktori käskkiri nr	
Lapsevanem			
Kuupäev			

Lapse nimi, vanus	3.a.		4.a.		5.a.		6.a.		7.a.	
Sünniaasta		märkused		märkused		märkused		märkused		märkused
Täitmise aeg										
Liigub vabalt edaspidi										
tagurpidi										
ÕIGE RÜHT										
liikumisel										
istumisel										
HÜPPED:										
paigal sulghüpe										
edasi sulghüpe										
taha sulghüpe										
Hüppab üle madala nööri										
Hüpleb harki-kokku										
kääri										
Teeb kül-galoppi										
Teeb hüpaksummu										
Sügavushüpe 20 cm										
Seisab ühel jalal										
Hüppab ühel jalal										
PALLIMÄNG:										
viskab palli teisele										
lööb palli jalaga										
veeretab palli sihtkohta										
püüab palli										
pörgatab palli										
kasutab põhijalga, põhikäät										

KEHALINE ARENG. Kehalise arengu osas vaadeldakse: kõndi, rühti, koordinatsiooni, painduvust, täpsust, jõudu ja vastupidavust. Hindamine: **roheline märk** – laps tuleb tegevusega iseseisvalt toime; **sinine märk** – oskus või teadmine on omandatud osaliselt ; **punane märk** – laps ei tule antud tegevusega toime.

[illegible]

